Kultūros savaitraštis „7 meno dienos“ | www.7md.lt

7md

2016 m. rugsėjo 2 d., penktadienis

Nr. 26 (1178) | Kaina 0,90 Eur

Dailė | **M**uzika | **T**eatras | **K**inas | **F**otografija

2
Muzikiniai dvidešimtojo Thomo Manno festivalio apmąstymai

4
Ką žada ateinantis teatrų sezonas

5
Pokalbis su spektaklio „Bestuburiada“ režisiere Giedre Kriaučionyte

6
„Hibridiniai peizažai“ Nidoje

8
Kino festivalio „Baltijos banga“ atgarsiai

9
Nauji filmai – „Ben-Huras“

A. Narušytės nuotr.

Pakui Hardware (Neringa Černiauskaitė ir Ugnius Gelguda), „Get the Freeze Habit“ („Pratinkis prie užšaldymo“). 2016 m.

Sharon Ya’ari, „Tolimo nuotolio fotografijos viltis“. 2006 m.

Vasaros nublokštiems

Sharono Ya’ari „Miškų ir laukų pozityvai“ Nacionalinėje dailės galerijoje

Agnė Narušytė

Visą vasarą laukiau šitos dienos. Laikraštis nebuvo leidžiamas. Aš rašiau knygą. Skaitytojai grybavo, važinėjo kas kur, irstėsi baidarėmis, kai kurie irgi rašė knygas. O Nacionalinėje dailės galerijoje kybojo – ir dar trumpai kybos – Sharono Ya’ari fotografijos. Didžiulės ir mažesnės, spalvotos ir ne, su rėmais ir be, pagilintos atspindžių. Jis – nedaug už mane vyresnis, gimęs 1966-aisiais. Ir ne – neturintis šaknų Lietuvoje (bet turintis Lenkijoje), gimęs Izraelyje ir gyvenantis Tel Avive, mieste, kuriame niekada nebuvau. Bet kai dar birželį praeidama balkonėliu pamačiau jo parodą iš viršaus, iškart supratau, kad ši fotografija – kaip tik tai, ko ieškojau pastaruoju metu.

Pastarasis metas – tai vaizdų nusidėvėjimo laikas. Kai fotografija visi daugiau bodisi nei gėrisi. Beje, tai – ir koncepcijų nusidėvėjimo metas. Dažnai pagalvoju: o ką aš čia veikiu? „Čia“ – tai menotyra ir fotografijos kritika.

Vasara baigėsi, laikraštis vėl leidžiamas, šiandien jau galima rašyti apie Ya’ari parodą „Laukų ir miškų pozityvai“. Ją apžiūrėjusi, perskaičiusi kuratorės Ievos Mazūraitės-Novickienės sudarytą katalogą ir dar keletą straipsnių, supratau, kad jį domina tie patys klausimai kaip mane: galimybė pamatyti laiką fotografijoje, tapatybės trapumas, savęs tėkmė tuščiose vietose ir niekio tvyrojimas pilnose, tirštuma ir gelmė plokščiame vaizde. Užmetusi akį į jo gyvenimo aprašymą (viskas yra internete: http://sharonyaari.com), radau trūkstamą ir nuspėjamą grandį: jis studijavo ne tik meną, bet ir filosofiją – iki magistro laipsnio. Artima siela kažkur ten, Izraelyje, kurio dykumos, santykiai su Palestina, teroristų sprogdinimai, kariuomenėje tarnaujančios moterys man yra kažkas labai svetima. Ir, kitaip nei Jeruzalėje, kur buvau vieną dieną, Tel Avive tikėjimo ženklai nepersekioja kiekvieno žingsnio. Sprendžiant iš Sharono Ya’ari fotografijų, ten tiesiog vyksta dabartinio miesto gyvenimas, užsidaręs modernistinėse „mašinose gyventi“. Jas ištinka tos pačios negandos kaip visur, tada jas reikia griauti ir perstatyti, pritaikyti šiems laikams. Ir nieko nėra gražesnio kaip tarp tų akmenų sodriai išsiskleidusi agava, smailiais lapais pradurianti betoną ir dykumą.

Griaunamo namo dulkės keturiose ciklo „Raši gatvė“ fotografijose (2008) ir yra sėkmingiausiai apgaunantys vaizdai – jie iš manęs ištraukia stereotipus apie Izraelį ir priverčia pakeisti požiūrį. Todėl nuo to ciklo ir pradedu (nors norėjau nuo kito). Šių fotografijų žiūrėjimas – tarsi ėjimas gatve. Tai nepažymėtas kasdienybės laikas, suskaidytas į keturias akimirkas: eilinė automobiliais apstatyta gatvė, šiukšlių konteineris, aplūžusi tvora, medžiai, pastatai. Bet gatvė tuščia, o iš ten, kur nukreiptas tavo (ir fotografo)

Nukelta į 7 psl.

Orumas ir tradicijos

Muzikiniai dvidešimtojo Thomo Manno festivalio apmąstymai

Rima Povilionienė

Po to, kai 1997 m. Nidoje įvyko pirmasis Thomo Manno festivalis, o jo muzikinėje programoje jos sudarytoja Ona Narbutienė kvietė pasiklausyti vokiečių rašytojo pamėgtų kompozitorių ir kūrinių, festivalis išaugo į kasmetinį renginį, kuris šiandien jungia įvairias meno sritis – muziką, žodį, dailę, kiną, taip pat nuosekliai tęsia šiame festivalyje inicijuotus sumanymus, pavyzdžiui, vieną iš koncertų paskirti lietuviškai muzikai, pristatyti festivalio užsakytą lietuvių kompozitoriaus premjerą (šie sumanymai įgyvendinami nuo trečiojo festivalio, 1999 m., per tą laiką jau nuskambėjo Mindaugo Urbaičio, Broniaus Kutavičiaus, Vytauto Germanavičiaus, Jurgio Juozapaičio, Algirdo Martinaičio, Vytauto Barkausko, Ramūno Motiekaičio, Felikso Bajoro, Vytauto Laurušo, Justės Janulytės, Ryčio Mažulio, Mariaus Baranausko, Osvaldo Balakausko, Šarūno Nako, Vidmanto Bartulio, Ričardo Kabelio, Ugnės Giedraitytės, Onutės Narbutaitės premjeros). Kasmetinis Th. Manno bendraminčių sambūris aplink save subūrė ne tik nuolatos čia grįžtančius muzikuoti (choras „Aidija“, Kauno styginių kvartetas, trio „Kaskados“, pianistas Daumantas Kirilauskas), bet ir festivalio koncertinėje scenoje – Evangelikų liuteronų bažnyčioje – debiutuojančius atlikėjus. Gana greit šis renginys įtvirtino dar vieną, itin reikšmingą tradiciją – be galo intensyvų vienos savaitės tvarkaraštį modeliuoti pagal pasirinktą vienijančią temą ar originaliai pakreipti link literatūrinių sąsajų pasitelkiant Czesławo Miłoszo tekstų pavadinimus; 2014 m. buvo inicijuotas į penkerius metus išsidriekiantis temų ciklas, skirtas Pirmojo pasaulinio karo 100-mečiui.

Tokiu apibendrintu žvilgsniu dar kartą atsigręžti į praėjusius festivalio metus paskatino šiųmetė sukaktis – 2016 m. liepos 16–23 d. Nidoje vyko dvidešimtasis Th. Manno festivalis „Žmogaus orumas“. Savaip tęsiant penkerių metų sumanymą – dedikaciją Pirmojo pasaulinio karo laikotarpiui, jubiliejinio renginio pavadinimu šįkart siekta aprėpti sąžinės, žmogaus laikysenos, atsakomybės kategorijas, itin įgijusias aktualumą Didžiojo karo kontekstuose, ką liudija, pavyzdžiui, Maxo Pechsteino, Nidos dailininkų kolonijoje viešėjusio vokiečių ekspresionisto, 1916-ųjų laiško, kurį jis rašė bičiuliui iš karo ruožo prie Somos, eilutės: „... reikia velniškos drąsos, kad tebeturėtum norą gyventi. Kai kas vis dėlto velniškai kertasi su žmogaus orumu.“ „Žmogaus orumas [...] ar nuo to žodžio nepasidaro šiek tiek nejauku ir juokinga? Ar jis nėra išsivadėjusio ir apiplėkusio optimizmo skonio? Iškilmingos retorikos, prastai derančios su karčia, grubia kasdiene tiesa apie žmones, skonio?“ Tai Th. Manno citata iš jo 1938-ųjų esė „Apie būsimą demokratijos pergalę“.

Orumo konotacijos ir ilgesys mūsų dienomis ypač rezonuoja ir su menininko, intelektualo laikysenos savotišku nuvertinimu, patogiai prisidengiant dažnai vienas kitam prieštaraujančių požiūrių į kultūrą, meną manipuliacijomis. Tad, regis, itin laiku, drąsiai ir aktualiai nuskambėjo Vokietijos kultūros ir žiniasklaidos valstybės ministrės Monikos Grütters pasisakymas šiųmečio festivalio pradžios koncerte liepos 16 d., kartu tikintis, kad ir mūsų politikoje rasis panašiai manančiųjų: „Kritika ir meno laisvė yra esminės demokratijos sąlygos. Kūrėjai ir intelektualai padeda visuomenei išvengti klaidų. Mums reikia provokuojančių menininkų, nesibaiminančių mąstytojų, nepatogių rašytojų, mums reikia utopijų, kurias jie kuria, reikia juos varančios fantazijos, geresnio pasaulio troškimo! Jie – tai dyglys mūsų visuomenės kūne, neleidžiantis intelekto vangumui, argumentų bešališkumui ir politiniam patogumui užmigdyti demokratiją. Jie sugebės apsaugoti mūsų visuomenę nuo pavojingo letargo, taigi ir nuo iš naujo kylančių totalitarinių nuotaikų.“

Šiemet (orientuojuosi į muzikinę programą, jos sudarytoja muzikologė Vytautė Markeliūnienė) buvo tęsiamos tradicijos, taip pat skirta dėmesio orumui, jo paieškoms bei atgarsiams tiek XVII a., tiek šiuolaikinėse muzikos kompozicijose ar jų kūrėjų laikysenoje. Anot V. Markeliūnienės, su šia sąvoka „pirmiausia norisi sieti Johanno Sebastiano Bacho ir Vienos klasikų, o ypač Ludwigo van Beethoveno muzikinį palikimą“. Neatsitiktinai minėtų autorių kūryba dažnai skambėjo festivalio muzikiniuose vakaruose. Klaipėdos kamerinis orkestras, vadovaujamas violončelininko Mindaugo Bačkaus, pradžios koncerte pagriežė Leipcigo kantoriaus partitūras (Trečiasis Brandenburgo koncertas, trys kontrapunktai iš „Fugos meno“), kartu su Romualdo Gražinio diriguojamu choru „Aidija“ atliko amžinybės temą muzikos garsuose įkūnijusį šiuolaikinį *requiem* opusą – Johno Tavenero „Svyati“. Pirmojo vakaro ašimi, bene įsimintiniausia impresija tapo Onutės Narbutaitės pjesė „Tuštumoje“ fortepijonui, paskambinta Sergejaus Okruško, – festivalio užsakyto kūrinio premjera. Anot kompozitorės, tai „šykšti, redukuota garsų kalba, tuščių intervalų dominavimas, skaidri faktūra, tarsi betikslė muzikos tėkmė neapibrėžtoje teritorijoje tarp statikos ir dinamikos, kurioje garsų judėjimas gali kurti statikos iliuziją, o statiški momentai slėpti judesio nuojautą“. Šiame kūrinyje išgirdome ankstesnių Narbutaitės kompozicijų harmoniją, autorei būdingą individualumą, meniškai nugludintos formos pojūtį, intelektualumo ir kilnaus emocingumo dermę („Alyvų kalne“, „Kornetas“ ir pan.)

Antrosios muzikinės programos akcentu šiemet tapo fortepijono rečitalis – koncerto žanras, kuris savaip kviečia klausytojus pasinerti į tiesioginį dialogą su atlikėju ir jo vizijomis. Drauge šis vakaras pratęsė vieną tradicijų – festivalyje debiutuojančio muziko. Šįkart juo tapo pianistas Andrius Žlabys. Rečitalio programą pradėjo barokinė kompozicija, nejučia skatinusi sugrįžti į ypatingą šio pianisto pasirodymo 2016-ųjų pavasarį atmosferą, kai Nacionalinėje filharmonijoje skambėjo visos šešios Händelio klavyrinės siuitos (festivalyje atlikta Šeštoji). Taip pat – prisiminti Händeliui būdingą solidžią laikyseną, jo, kaip kūrėjo, atsakomybės supratimą, užfiksuotą anglų muzikos istoriko Charleso Burney'aus („jis dievino muzikos meną, kruopščiai dirbo savo darbą“), itin aktualų šiuolaikiniame pasaulyje, kai neišvengiamai susiduriame su nuolatiniu skubėjimu, daugžodžiavimo ir beprasmybės tuštuma. Po to fortepijono rečitalyje sekė rafinuota Debussy „Bergamo siuita“, trapios Čiurlionio miniatiūros – trys preliudai, kurie tarsi nuosekliai vedė į koncerto kulminaciją, regis, visiškai priešingą, bet maksimaliai A. Žlabio pasaulėžiūrą atskleidžiantį Francko monumentalų triptiką.

Lietuviškos muzikos valanda liepos 18 d. buvo dedikuota Juliaus Juzeliūno ir Osvaldo Balakausko kūrybai. Orumo tema sklandė ir tądien, griežiant Kauno styginių kvartetui, muzikuojant pianistei Albinai Šikšniūtei, smuikininkei Rusnei Mataitytei ir chorui „Aidija“. Orumo sąvoką galėtų perfrazuoti ir nuskambėjęs Juzeliūno Pirmasis styginių kvartetas, tapęs jo savito stiliaus paieškų, kuriose siekta išsaugoti giluminį ryšį su tautinės muzikos ištakomis, liudininku, ir šio autoriaus mintis, kad jam, kaip menininkui, buvo svarbiausia įsipareigoti sau (kas iš tiesų yra be galo sunku) ir nesusipykti su savo sąžine. Du Balakausko ciklai smuikui ir fortepijonui bei jo dainos chorui savaip priminė šio kompozitoriaus *credo*: „Mano pagrindinis kriterijus yra kūrybiškumas. Vertinu pastangas pasinaudoti šansu, kuris duotas kiekvienam – būti savimi, būti nepakartojamam, būti neprisitaikančiam.“

Tikra muzikine jubiliejinės sukakties švente ir festivalio programos kontekste, ir klausytojams tapo „Dvidešimtmečio rečitalio“ programa liepos 19-ąją – monumentaliosios Beethoveno Diabelli variacijos, kurioms ryžtasi ne kiekvienas pianistas, ir netgi drįstama lyginti šio kūrinio muzikines harmonijas su Dante's „Dieviškojoje komedijoje“ aprašyta kelione. Ilgai brandinta Daumanto Kirilausko apmąstymuose, ši fortepijoninė epopėja pradėjo savo naują etapą pianisto koncertiniame repertuare ir, norėtųsi tikėti, ateityje pasirodys kompaktinės plokštelės formatu, kaip ir ypatingo atgarsio sulaukę Kirilausko įgrotų Beethoveno fortepijoninių sonatų įrašai, išleisti pastaraisiais metais.

Kauno ir Čiurlionio styginių kvartetų programoje liepos 20 d. skambėjo Richardo Strausso ir rumunų kompozitoriaus George'o Enescu kameriniai opusai, tapę ir savotiškomis festivalio premjeromis, nes klausytojai turėjo įsimintiną progą išgirsti Lietuvoje itin retai atliekamą Strausso sekstetą iš operos „Kapričio“ bei Enescu Oktetą C-dur. XX a. pradžioje Straussas įniko į operų pasaulį ir iki gyvenimo pabaigos jame liko; „Kapričio“ tapo jo paskutine, 15-ąja opera, ironiška ir šmaikščia diskusija apie operos prigimtį, kurioje vienas pirmųjų vaidmenų teko ne spalvingai orkestro uvertiūrai, bet įžangoje skambančiam šešių styginiukų ansambliui. Enescu savo 40 minučių opusą parašė tebūdamas 17 metų, ir yra sakęs: „Inžinierius, tiesdamas pirmąjį tiltą, ko gero, jaučia tokį patį nerimą, kaip aš rašydamas šį kūrinį.“

Dar vienas muzikinis debiutas ir nauja pažintis įvyko šeštąjį vakarą, liepos 21 d. Pirmą kartą festivalio scenoje muzikuojantis Vokietijoje gyvenančios lietuvių pianistės Grytos Tatorytės ir violončelininko Juliano Bachmanno duetas, greta jų plačiai atliekamos Debussy Sonatos violončelei ir fortepijonui, pagriežė Richardo Strausso ir Gustavo Mahlerio amžininko bei kolegos Hanso Pfitznerio patį pirmąjį kūrinį – Sonatą, op. 1. Čia, be vėlyvojo romantizmo elementų, akivaizdžiai manifestuoja pagarba praeities meistrų palikimui, antimodernizmo deklaracija. Regis, visiška priešingybė šiai Pfitznerio laikysenai buvo kito jo amžininko, Ferruccio Busoni polinkis į naujoves, išreikštas ir jo teoriniuose darbuose, ir kūryboje, o festivalio klausytojams atsivėręs šiandien gana retai skambančia Busoni autorine (o ne aranžuota) muzika fortepijonui (*intermezzo* „Turandots Frauengemach“ iš „Elegijų“ ciklo).

Priešpaskutinėje muzikos programoje, susitelkiant į kitą iš festivalyje puoselėjamų tradicijų – klasicizmo muzikos, kuri savaip brangi buvo ir vokiečių rašytojui,

Nukelta į 3 psl.

Choras „Aidija“ šių metų festivalyje

Organizatorių nuotr.

In memoriam Algirdui Ambrazui

(1934–2016)

Gražina Daunoravičienė

Liepos mėnesį, šurmuliuojant nerūpestingai vasarai ir skambant Thomo Manno festivalio Nidoje garsams, muzikų bendruomenę pasiekė tragiška žinia: eidamas 83-iuosius metus, staiga mirė muzikologas, profesorius, habilituotas daktaras, Nacionalinės premijos laureatas Algirdas Ambrazas. Nors ir prabėgus šiek tiek laiko, kviečiame atversti puslapį, skirtą ištikimo šio laikraščio skaitytojo atminimui, o prie jo kapo išsakytos mintys teneleidžia pamiršti šios iškilios asmenybės ir prasmingų jo darbų.

Stovint prie jo kapo kaip niekada ryškiai iškyla ponios Simone Hérisson kadaise parašyto laiško profesoriui Algirdui Ambrazui frazės „Il n'y a pas de hasard!" („Atsitiktinumų nebūna") tikroji prasmė. Iš tiesų, muzika prie savo slėpinių prisileidžia tik išskirtines asmenybes. Toks buvo Algirdas Ambrazas. Jo kartą sutelkė ir laiką įprasmino XX a. muzikos kompozicijos novacijos bei kūrybos maištai. Kartos veržlumas rezonavo technologijos progresą, racionalumą, asmeninio tobulėjimo prerogatyvą, tačiau jos nariai neišsižadėjo bendruomeniškumo ir individualizmo. Šioje pasaulio dalyje jie pradėjo garsų meno ir mokslo (kalbu apie muzikologiją) atnaujinimo žygius ir nulėmė jo kryptis. Radikalaus muzikos modernėjimo, o ir bet kurioje kitoje gyvenimo situacijoje Algirdas Ambrazas niekada nebuvo konjunktūriškai mąstantis žmogus: už „metalinių" muzikos konstrukcijų, kaip pripažino, jis visuomet ieškojo tikrojo žmogiškumo, dvasingumo. Beveidės civilizacijos perspektyvos akivaizdoje jį vedė stiprus tautinės tapatybės jausmas. Jis skatino apmąstyti ir atidengti tikrąsias lietuvių muzikinės kultūros vertes.

Algirdo Ambrazo darbai skelbė: tikrosios vertybės yra tos, kurios formuoja nacionalinės kultūros pamatus. Muzikoje šiuos pamatus kloja skambantys tautiškai angažuotų elementų santykių sistemos arba nacionalinio stiliaus įsikūnijimai. Lietuvių nacionalinės muzikos ateitį gali užtikrinti tik nepaliaujamas nacionalinio stiliaus artikuliavimo būdų atsinaujinimas. Dar viena nacionaline vertybe savo darbais profesorius pripažino susikūrusią tautinę kompozitorių mokyklą. Aukščiausiajai vertybei – Lietuvos nacionalinei kultūrai, jos muzikos kūrybai, atlikimo menui, įvairioms muzikinio gyvenimo formoms bei muzikiniam ugdymui – buvo paskirtas visas Algirdo Ambrazo gyvenimas.

Apie lietuvių teorinės muzikologijos pagrindėjo darbus iškalbingai bylotų ne vien skaičiai, bet svarbiausieji raktažodžiai: tautinis, nacionalinis, kultūra, šiuolaikiškas, novatoriškas, tapatybė, modernybė, kompozitorių mokykla, nacionalinis stilius. Šių ir daugybės kitų pamatinių kategorijų tyrimai rikiavosi pačiose skirtingiausiose kultūros, mokslo ir muzikologijos srityse. Galima sakyti, jie kūrė pačią lietuvių muzikologiją, apibendrino Lietuvos Nepriklausomybės šimtmečio muzikinės kultūros raidą. Jie buvo skirti šiam ir būsimam lietuvių nacionalinės kompozitorių mokyklos šimtmečiui, Juliaus Juzeliūno jubiliejui, daugybei kitų didelių ir mažų progų. Jų autoriaus identifikacija – profesorius, habilituotas mokslų daktaras, Nacionalinės premijos, daugybės kitų apdovanojimų laureatas – daug pasako apie šių darbų reikšmę ir kokybę. 12 knygų, dvi apgintos disertacijos (1969 m. ir 1991 m.), šimtai straipsnių ir pranešimų, daugybė kitų žanrų tekstų vienaip ar kitaip centravo dvi lietuvių muzikinei kultūros istorijai kertines asmenybes. Tai buvo svarbiausio tarpukario tautinio modernizmo atstovo Juozo Gruodžio ir jo mokinio Juliaus Juzeliūno kūryba ir veikla. Šioje kūryboje suskambo moderni tautinė muzika – tai, kas egzistavo tik Mikalojaus Konstantino Čiurlionio svajonėse. Tautiškumo ir modernumo harmoningumo idėja tarsi svarbiausias dvasinis imperatyvas persmelkė ir visus Algirdo Ambrazo darbus.

Pasišventimas, maksimalizmas, tyrimo euforija natūraliai sudėliojo komponentus, būtinus bet kuriam fundamentiniam pažinimui. Tai buvo gilinimasis iki esmės, ištyrinėjus visus įmanomus Gruodžio ir Juzeliūno gyvenimo įvykius, istorinius ir teorinius kontekstus, partitūras, rankraščius, recepcijos ir kritinio diskurso faktus. Visa tai sugulė išleistų šaltinių ir monografijų puslapiuose. Nacionalinę šių kompozitorių kūrybos ir veiklos vertę padėjo atskleisti Algirdo Ambrazo konceptualizuotos (habilitacijos darbe) nacionalinio stiliaus ir nacionalinės kompozitorių mokyklos sampratos.

Didžiulės kultūrinės ir ugdančios svarbos Profesoriaus nuopelnai muzikologijos pedagogikai. Jis buvo visų mūsų Mokytojas. Visiems išalkusiems jis dosniai dalijo savo gausias žinias, išsakė brandų ir kompetentingą požiūrį į daugelį kultūrinės svarbos įvykių. Atrodytų, dar taip neseniai, nešinas plyštantį lektūros (kaip pats vadino) prikimštą portfelį, ištisus keturis dešimtmečius Profesorius į mus kreipėsi akademijos auditorijose. Nuolat viskuo besidomintis, nušvitusiu veidu, kupinas profesoriško patiklumo ir geranoriškumo.

Algirdas Ambrazas M. Aleksos nuotr.

Šaltiniais, muzikos pavyzdžių, schemų, klasifikacijų kopijomis, plokštelių virtinėmis nuklotas auditorijos darbo stalas mums buvo muzikologijos išmanymo komunijos dalijimo vieta. Su neslopstančiu atsidavimu ilgus metus Algirdas Ambrazas vykdė Lietuvoje dar labai jauno mokslo – muzikologijos – steigiamuosius darbus, visais lygiais ir labai nuoširdžiai skatino tolesnį kiekvieno mūsų augimą. Tuo tikslu jis vertė nežinia kokiais būdais pasiekiamus šaltinius, rašė vadovėlius, studijų vadovų skyrius, skaitė paskaitas, leido pagalbines metodines priemones, supažindinančias su Zarlino, Marxo, Schönbergo, Schenkerio, Křeneko ar Messiaeno teorinėmis sistemomis. Daugybė kitų, tarsi nematomų, tačiau didžiulio atsidavimo ir kompetencijos reikalaujančių darbų ir iniciatyvų – disertacijų ir monografijų rengimo, recenzavimo, gynimo, muzikinio gyvenimo organizacinių reikalų, enciklopedijų, žinynų, lietuvių muzikos istorijos rašymo rūpesčių – taip pat nugulė ant Algirdo Ambrazo pečių.

Muzika, kiti menai, o ypač literatūra ir poezija buvo jo atgaiva ir žydinti dvasinė pieva, kurioje jis ieškojo egzistencinės tiesos. Kalbų mokėjimas buvo dar viena jo tapatybė, o originalių tekstų skaitymas įvairiomis kalbomis – dar viena aistra. Oskaro Milašiaus poeziją, Hesse's, Rilke's, Dostojevskio kūrinius skaitė originalo kalbomis. Beje, ir savo mokslinius pranešimus be jokių trikdžių rašė, įvairiuose kraštuose skaitė bent keturiomis kalbomis. Enciklopedinė erudicija, smalsus ir prielankus komunikabilumas, kalbų mokėjimas jam leido gausybėje laiškų ir pasaulio mokslinių scenų oriai ir lygiaverčiai diskutuoti profesiniais klausimais su įtakingiausiais XX a. Rytų ir Vakarų muzikologais.

Santarvė su savo darbų herojais, kolegomis ir mokiniais, kultūros įvykiais ir neramiu mūsų pasauliu nulėmė intensyvaus Algirdo Ambrazo gyvenimo pilnatvę. Daugelis pažinojusiųjų jį ne tik gerbė, bet ir nuoširdžiai mylėjo. Sutikusieji gyvenimo kely neabejotinai paliudijo jo tobulumą ir aukštumą – „pakylėtas aukščiau buities ir eismo ženklų", – taikliai sakė Vytautas Landsbergis.

Išeidamas į ten, kur mes visi būsime, profesorius išsinešė mūsų dėkingumą ir pasididžiavimą, kad buvome jo mokiniai, kad tiek daug iš jo sužinojome ir tais pagrindais galime judėti toliau. Jo gyvenimas ir jo nutrūkimas Thomo Manno festivalyje Juliaus Juzeliūno metais negali mums nebyloti daugybės retoriškų prasmių. Tebus mums priesakas profesoriaus įrodyta tiesa, kad tikra ir teisinga tėra tai, kas yra vertybė. Legendos nemiršta, o Profesorius toks ir buvo.

Atkelta iš 2 psl.

pristatymą, drauge atsigręžta ir į absoliučiosios muzikos išaukštinimo reiškinį, pasklidusį XIX a. pradžioje. Viena pirmųjų jo inspiracijų tapo 1810 m. Hoffmanno paskelbtas naujosios muzikos estetikos manifestas, kuriame, remiantis Beethoveno Penktąja simfonija, teigta, esą muzikoje žodžiai nėra būtini, nes muzikos garsai nusako tai, ko žodžiais nenusakysi. Tam pritarė ir muzikos kritikas Eduardas Hanslickas, bet kokias papildomas muzikines konotacijas laikęs bereikalingomis: „Vienintelis muzikos turinys ir objektas yra muzikos garsais kuriama forma" (citata iš „Vom Musikalisch-Schönen", 1854). Absoliučiosios muzikos šalininkai visų pirma rėmėsi klasicizmo epochos instrumentinės muzikos pavyzdžiais. Frazė „pirma muzika, po to – žodžiai" vėliau tapo inspiracija Richardui Straussui rašant jo operą „Kapričio", o liepos 22-osios vakarą ji išsiskleidė Vienos klasikų kamerinių žanrų pavidalu – Haydno ir Mozarto fortepijoniniais trio (atliko trio „Kaskados") bei Beethoveno kvartetu (kartu su altininku Gediminu Dačinsku).

Čiurlionio styginių kvarteto pagriežta Juozo Naujalio „Svajonė" atvėrė duris į Th. Manno festivalio pabaigos koncertą liepos 23 d., drauge šią lietuvių kompozitoriaus miniatiūrą paskiriant festivalio ilgametės muzikos programos sudarytojos ir koncertų vedėjos Onos Narbutienės atminimui bei pagerbiant į festivalį jau antrąkart specialiai atvykusį ir čia anapilin išėjusį profesorių Algirdą Ambrazą, tapusį Onutės Narbutaitės premjeros liudininku, bet, deja, nebeišgirdusį ypač laukto, Juzeliūnui skirto „Lietuviškos muzikos valandos" vakaro. Pabaigos akordas – Beethoveno Devintasis styginių kvartetas (trečiasis iš Razumovskio kvartetų ciklo), kurio finalinė fuga, tarsi pagarbos duoklė baroko meistrams, laikoma vienu ryškiausių šios polifoninės technikos apraiškų Vienos klasiko muzikiniame palikime, kita vertus – tai iškilus absoliučiosios muzikos triumfo pavyzdys.

Dvidešimt metų – jubiliejinė sukaktis, dėl kurios šiųmetis Th. Manno festivalis išsiskyrė puošniu margaspalviu aprėdu. Tačiau pirmiausia ši sukaktis aštuonias dienas kvietė intensyviai pasinerti į šventę protui ir mintims, sugrįžti į Kuršių nerijos kraštovaizdį ir patirti turiningą muzikos ir tekstų, dailės ir kino vaizdų puotą, kokią šis renginys sąžiningai ir oriai dovanoja kasmet.

Mitai, tikrovė ir pojūčiai

Ką žada ateinantis teatrų sezonas

Milda Brukštutė

Vasaros pabaigoje ar rudens pradžioje dažniausiai tenka paskirti pusdienį savo darbinės pašto dėžės tyrinėjimams. Tuo metu čia mirga įvairiausi teatrų šūkiai, atsinaujinimai, pri(si)statymai ir pažadai. Aišku, bundama pamažu, įsivažiuojama po truputį, ir meluočiau sakydama, kad jau šiandien visos Lietuvos teatro ateities perspektyvos (tiksliau, kuklūs sezono planai) numatomos ir aiškios (tiek, kiek iš popieriuje trumpai išdėstytų planų kas nors apskritai gali būti aišku). Ir vis dėlto, ilgiau laukti prieš atsiverčiant kalendorių būtų pernelyg didelė prabanga. Taip galima netyčia praleisti kokį nors širdžiai ar smegenims mielą reginį.

Po vasaros priprasti prie uždarų teatro salių ir apskritai pereiti į kiek veiklesnę būseną kasmet puikiai padeda „Naujojo cirko savaitgalis“, vyksiantis „Menų spaustuvėje“ rugsėjo 6–11 dienomis. Jo organizatoriai vis dar nepaliauja naiviai kartoti, kad cirkas neturi ribų, ir tuo bando paremti visą festivalio koncepciją. Visgi atrodo, kad kaip tik apie jas viskas ir sukasi: dažnas pasirodymas tiek savo siužetu, tiek ir formomis tik ir kalba apie cirko ribas, jas parodo, į jas atsimuša ir – taip, retkarčiais peržengia. Šūkis „ne vaikams“ irgi kelia šypseną, nes dalyje pasirodymų kasmet puikiai jaučiasi bei yra laukiami ir vaikai. Saugiausia su jais, aišku, tuomet, kai veiksmas vyksta kiemelyje... Trupės šiemet atvyks iš Prancūzijos,

„Varšuvos kabaretas“ M. Hueckel nuotr.

Švedijos, Vokietijos, bet, pabrėžiama, jų narių gimtinės yra išsibarstę keliuose žemynuose.

Netrukus, rugsėjo 29 – spalio 14 d., vyks ir „Sirenos“ – didžiausias Lietuvoje teatro festivalis. Ne kažin kiek savo šalyje turime progų išvysti užsienio šalių spektaklius, tad verčiau jau nepraleisti galimybės pamatyti lenkų režisieriaus Krzysztofo Warlikowskio „Varšuvos kabaretą“ ar šveicaro Christopho Marthalerio kūrinį „Karališko dydžio“. „Sirenų“ šūkis šiais metais – „žinias kuriame mes“, tad daugiausiai bus kalbama apie mus, mūsų aplinką ir mūsų tikrovę. Festivalio kontekste numatomos ir dokumentinių filmų bei dramaturgijos tekstų ekranizacijų peržiūros. Be to, jau šeštus metus vyks tarptautinė jaunųjų teatrologų konferencija, šiais metais kalbėsianti apie jaunųjų teatro kūrėjų kartą.

O didžiąją metų dalį, kaip galbūt tokiam lokaliam menui ir priklauso, teks gilintis į savus pakilimus ir nuosmukius. Viena didesnių intrigų čia atrodo sugrįžęs ir smarkiai atsinaujinęs nacionalinės dramaturgijos festivalis „Versmė“. Spalio mėnesį Lietuvos nacionaliniame dramos teatre bus galima išgirsti maždaug aštuonių pjesių skaitymus. Jų autoriai buvo kviečiami savo kūrinių pagrindu rinktis mitą ir pasitelkus klasikinės literatūros kūrinius ar šiuolaikines mito interpretacijas plėtoti savo idėją kūrybinėse dirbtuvėse, kurioms vadovavo Dr. Piotras Gruszczynskis ir Sigitas Parulskis. Tuo dėmesys nacionalinei dramaturgijai nesibaigs: Jaunimo teatre dramaturgas Mindaugas Nastaravičius kartu su režisieriumi Vidu Bareikiu pristatys spektaklį, pradėsiantį numatomą gana intriguojantį dokumentinio teatro ciklą „Lietuviškos istorijos“. Kūrėjai žada kalbėti apie tai, kas yra Lietuva jaunam žmogui. Ir dar vienas įdomus įvykis: Klaipėdos dramos teatre Oskaras Koršunovas statys naują Gintaro Grajausko pjesę „Pašaliniams draudžiama“.

Žvelgiant į teatrų repertuarus ką nors spręsti sunku. Šįkart jie nesukelia pernelyg didelių emocijų. Akivaizdu, kad Jaunimo teatre nebenusimato, kaip anksčiau, itin abejotinų premjerų. Taip pat verta palinkėti sėkmingo kelio visai komandai kartu su naujuoju meno vadovu – Audroniu Liuga. O Lietuvos nacionalinis dramos teatras, pagrindinis mūsų teatrinio pasaulio orientyras, tarytum atleido vadžias ir skrieja visu greičiu tiesiog pavėjui. Pirmiausia matome gana įtartiną prekybos centro įvaizdį. Premjerų pardavimo, reklamavimo būdas visiškai toks pat kaip aplinkui, Gedimino prospekte, pardavinėjamų skudurų. Naujasis šūkis – „treniruok ir sielą“ – taip pat nurodo tik į pirkėją ir nieko nesako apie juos pačius. Aiškios koncepcijos, prie kurios jau spėjome priprasti, nė su žiburiu nerasi. Tačiau čia vis dar mirga mūsų pagrindinių režisierių pavardės, čia vis dar nusimato daugiausia, tik jau nebe taip aiškiai apibrėžto, veiksmo, be to, itin sustiprėjo edukacinė ir jaunųjų kūrėjų įtraukimo į teatrą programa. Belieka tikėtis, kad šis prekybos centro įvaizdis pritrauks, kaip turbūt planuojama, būrį naujų žiūrovų, o kartu neprasibraus iki pačios scenos ir neatstums ankstesnių jo lankytojų.

Atrodo, kad galvojant apie teatro traukos centrus vis rečiau tenka prisiminti „Menų spaustuvę“. Anksčiau ji buvo jaunųjų kūrėjų susibūrimo, ieškojimų, susitikimų su žiūrovais vieta. Dabar šį vaidmenį perima ne tik LNDT, bet ir dalis kitų valstybinių teatrų. „Menų spaustuvės“ su šokėjų seminarais, tylia infoteka, arbatėlėmis, „Atvira erdvė“, keliais specifiniais festivaliais ir keliomis trupėmis-senbuvėmis („Atviras ratas“, „cezario grupė“, Stalo teatras) veidas lieka gana neaiškus. Veikiausiai tai jau nebėra erdvė jauniesiems kūrėjams. Panašu, kad net ir kavinės-baro kainos studentams iš meninių specialybių nelabai tinkamos, tad ir ji skirta ne jiems. Regis, kažkuriuo metu, o gal tiesiog po truputį, teritorija tapo gana tyli ir uždara. Žvelgiant iš kitos pusės, „atvirautojų“ šiuo metu ir taip turime, o čia gali būti (ir kartais yra) puiki erdvė uždaresniems, labiau specifiniams pokalbiams, knygų pristatymams ir savo srities profesionalų susitikimams.

Ir dar: teatras vis dažniau grįžta prie žaidimų. Vis dažniau čia bandoma sugundyti, pralinksminti, išjudinti žiūrovą. Dar pavasarį Lietuvos rusų dramos teatre sėkmingai pristatyta Olgos Lapinos premjera „Kodas: Hamletas“, kurios metu buvo keliaujama teatro požemiais ir koridoriais. Šiais metais jau ir LNDT įsileidžia Karolinos Žernytės pojūčių teatrą, kuris taip pat žada vykti skirtingose teatro erdvėse, o štai Kaune rugsėjo 10 d. žadamas net ir Maisto teatro pasirodymas... Taigi, teatras vienu metu žengia ir prie vis žiauresnės, atviresnės tikrovės, nepagražintos tiesos paieškų, dokumentikos, ir prie malonaus, atpalaiduojančio buvimo kartu, kitokio – šviesesnio, žaismingesnio, dažnai ir infantilesnio – buvimo, taip pat jau ne kokios nors temos paslapčių, o paties žiūrovo, jo pojūčių atradimo.

Kronika

Lėtosios peržiūros: „Dialogas #1 Žvilgsnis“

Kadangi Lietuvoje neegzistuoja nacionalinė institucija, kuri rūpintųsi nuolatine kino klasikos sklaida, reiklesniam kino žiūrovui beveik vienintelė galimybė pažinti kino meistrus tampa festivalių antrame plane rodomos teminės ar autorinės retrospektyvos. Tačiau jos neretai neatlaiko konkurencijos su šiuolaikinio kino panorama, o net ir tie žiūrovai, kurie randa laiko vienam klasikinio kino seansui, pritrūksta valandėlės jam apmąstyti, su kuo nors pasidalinti. „Lėtosiomis peržiūromis“ stengiamės ne tik sumažinti Vilniaus kino kultūros spragas, bet ir sulėtinti kino žiūrėjimo tempą – leisti kiekvienam filmui „pakvėpuoti“ laike ir žiūrovų galvose. Projektą įkvėpė Londono Šiuolaikinio meno institute beveik trejus metus trukusi Chantal Akerman retrospektyva, kuri ne vienam miestiečiui tapo retais, bet nekantriai laukiamais kultūriniais ritualais, po seanso suburiančiais bendraminčius neformalioms diskusijoms.

Lėtą kino žiūrėjimą papildyti norėjosi dar vienu kino žiūrėjimo modeliu – pasiūlyti žiūrovams dvigubas peržiūras (*double bill*), kurio esmė – vienas po kito rodomi du ilgametražiai filmai. Dvigubos peržiūros kino kultūroje nėra naujas reiškinys – jis išpopuliarėjo Holivude Didžiosios depresijos metais, kai kino teatrai sulaukdavo vis mažiau žiūrovų. Dažnai tai tebuvo potencialiai sėkmingo filmo jungimas su mažesnio kalibro filmais – B kategorijos, be didžiųjų Holivudo žvaigždžių, ar labai specifinei auditorijai skirtais filmais. Tačiau dvigubos peržiūros gali tapti ir kitokio kino kuravimo pagrindu, kviečiant žiūrovus į dviejų filmų dialogą. Tai gali tapti naujo mąstymo apie kiną būdu, kai sujungus du filmus gimsta nauja idėja.

Dialogas neįdomus, jei pašnekovų patirtis identiška. Pasirinkus vieną ryškiausių Naujojo (Vakarų) Vokietijos kino režisierių – Margarethe von Trottą, jos dialogo partnerę norėjosi rasti iš Rytų ir įkvėpti pokalbį tarp Rytų ir Vakarų Europos, kuris dabar yra ne mažiau aktualus mąstant apie Lietuvos identitetą. Marta Mészáros, kaip ir von Trotta, bandė suprasti tapatybės klausimus, todėl kritiškai tyrinėjo savo šalies realijas iš istorinės, politinės ir socialinės perspektyvų. Problemos ir jų sprendimo priemonės abipus sienos skyrėsi, bet abi režisierės nepaprastai jautriai rodė moteris ir jų tarpusavio santykius. Gilinantis į režisierių kūrybą vis įdomiau stebėti, kaip tarp filmų gimsta dialogai apie kasdienybę, istoriją, maištą, kronikas, moteris, namus, nuo kino formos ir jos suvokimo neatsiejamą režisierės, herojės, kameros bei žiūrovų žvilgsnį.

Žvilgsnis tapo jungiamąja pirmojo Margarethe von Trottos ir Martos Mészáros filmų dialogo tema. Vujaristinė žiūra kine vyravo nuo pat Holivudo aukso amžiaus. Pastaraisiais dešimtmečiais vis dažniau iš naujo prabylama apie nelygiavertę moterų reprezentaciją kine ir moterų stygių svarbiausiose kino aikštelės pozicijose. Kaip kinta kameros žvilgsnis į moters kūną, jos gestus, kai aikštelėje vadovauja režisierė moteris?

Mészáros filme „Įvaikinimas“ („Örökbefogadás“, rež. Márta Mészáros, 1975) išryškėja neobjektyvizuojančio žvilgsnio jautrumas ir dėmesingumas. Pagrindinę veikėją Katą pradedame pažinti nuo jos kasdienių gestų – be jokio spektakliškumo ar simbolizmo – namų erdvėje, gydytojo kabinete stebime išraiškingą, bet kartu ir pažeidžiamą Katos, mirtingo žmogaus, kūną.

Kata – vidutinio amžiaus moteris, gyvena viena, dirba gamykloje, turi vedusį mylimąjį ir svajoja susilaukti vaiko. Į jos gyvenimą netikėtai įsiveržia jauna mergina Ana iš netoliese esančių globos namų. Kameros žvilgsnis įdėmiai, tačiau neįkyriai stebi šių moterų susitikimus. Bendri planai suteikia erdvės jų judėjimo namuose trajektorijoms. Pirmuosiuose susitikimuose moterys viena į kitą žiūri įtariai, jos lyg drovisi viena kitos, tačiau ilgainiui jų žvilgsniai stambius planus užpildo supratingumu. Fizinis artumas tampa saugia sala, kurioje jos abi gali atsiskirti nuo sunkios, susvetimėjusios aplinkos ir žmonių, kurie negali šių dviejų moterų suprasti.

Žvilgsnio teorijos iš lyčių perspektyvos kine tyrinėja, kas žiūri ir kas yra žiūrimas, o feministinis kinas dominuojančiam vyro žvilgsniui dažniausiai pasiūlo moterišką alternatyvą. Nors vėlesniuose Margarethe von Trottos filmuose moterų solidarumo aspektas svarbus, jos režisūriniame debiute (kurtame su Volkeriu Schlöndorffu) pagrindinė herojė yra viena, o aplink ją – pustuzinis siužete aktyvių vyrų, todėl vyro žvilgsnis filme yra itin aktyvus. Tačiau čia, kitaip nei įprastame kine, žiūrovas nesitapatina su iki erotinio objekto moterį redukuojančiu vyro žvilgsniu. „Prarasta Katarinos Blum garbė“ („Die verlorene Ehre der Katharina Blum“, rež. Margarethe von Trotta, Volker Schlöndorff, 1975) gilinasi į žiūrėjimo procesą ir tai daro iš keleto skirtingų kritinių kampų. Siužetas analizuoja, kaip patriarchalinėje

Nukelta į 5 psl.

Ištrūkus iš vakuumo ir teorijų

Pokalbis su spektaklio „Bestuburiada“ režisiere Giedre Kriaučionyte

Rugsėjo 2, 3 d. Lietuvos nacionalinio dramos teatro Mažojoje salėje premjera – spektaklis pagal vokiečių dramaturgės Ingridos Lausund pjesę „Bestuburiada“, kurį režisavo jauna menininkė Giedrė Kriaučionytė. Spektaklio dailininkė – Berta Bocullaitė, kompozitorius – Andrius Šiurys, vaizdo projekcijų autorius – Jonas Tertelis, šviesos dailininkas – Vilius Vilutis. Vaidina Gelminė Glemžaitė, Dainius Jankauskas, Jovita Jankelaitytė, Dovilė Šilkaitytė, Aldona Vilutytė, Šarūnas Zenkevičius.

Giedrė Kriaučionytė D. Matvejevo nuotr.

Dar 2013 m. debiutavai „Tylos!“ festivalyje, pristatei Rolando Schimmelpfennigo tragikomediją „Moteris iš praeities“. Vėliau intensyviai dirbai Lietuvos nacionaliniame dramos teatre režisierių asistente. Šiandien išleidi premjerą – Ingridos Lausund „Bestuburiadą“. Abu autoriai – šiuolaikiniai vokiečių rašytojai. Tai sutapimas ar dėsningumas?

Dėsningumas, nes stodama į Muzikos ir teatro akademiją režisūrinę eksplikaciją rašiau pagal vokiečių dramaturgo Bertoldo Brechto pjesę „Moteris iš Sezuano“, kurios ištrauką vėliau ruošiau egzaminams. Traukia vokiškas konkretumas, savotiškas sausumas, humoro jausmas bei įdomios scenų konstrukcijos.

Esu dirbusi ir su kitomis medžiagomis – „Menų spaustuvėje“ pristačiau eskizą pagal Kristiano Smedso pjesę „Šalti paveikslai“, o kartu su sindikatu „Bad Rabbits“ kuriame dramaturgiją interaktyviems spektakliams bei juos režisuojame.

Kodėl pasirinkai būtent šią medžiagą?

Ją atradau dar studijuodama, bet tuo metu joje mačiau tik didelėse įmonėse žemas pareigas užimančių žmonių gyvenimo problemas, kurios manęs nejaudino. Pabaigusi studijas šią pjesę pamačiau kitomis akimis. Mat vadovų, lyderių, mokytojų turime visi, nepaisant amžiaus, lyties ar gabumų, visada yra žmonių, kuriuos mes sudieviname, ir savo vertę pradedame jausti tik sulaukę jų įvertinimo.

Gal pati pajutau, kiek daug dalykų gyvenime padariau tik dėl to, kad siekiau kažkam kažką įrodyti, bet ne dėl to, kad tai būtų mano svajonė ar tikslas. Siekimo procesas visada buvo alinantis ir nemielas, o rezultatas – nedžiuginantis.

Šis noras ir kitiems, ir sau įrodyti, kad ką nors gali – tai jaunatviškas maksimalizmas, o gal „kapitalistinė“ programa galvoje, skatinanti dirbti, dirbti, dirbti...

Kuo aktuali ši medžiaga?

Apie aktualumą kalbėti dabar privalu, tai labai aiškiai pajutau Avinjono festivalyje, kur visi atrinktos programos spektakliai buvo apie aktualias problemas, tokias kaip homofobija, Babelio problema, karo nuojauta ir t.t. Į aktualumą žvelgiu kitomis akimis – manau, kad ši medžiaga aktuali asmeniniame žmogaus gyvenime, jo laimės paieškose.

Aktualumą visada galima įžvelgti ir plačiajame kontekste, mat jei tokia žvėriška konkurencija egzistuoja kolektyve, tai kaip jos gali nebūti tarp valstybių. Vieni nuolat nori būti geresni, didesni, svarbesni už kitus.

Pavadinimas – neįkvepiantis, bet labai prasmingas. Kaip Tau atrodo?

Manau, tik stuburą turintieji išvis susimąsto apie jo turėjimą ar tvirtumą. Kiti, jo stokojantys, net nepastebi, negali diagnozuoti šios ligos. Mane pavadinimas verčia susimąstyti apie stuburo turėjimą–neturėjimą, o „Bestuburiada“ – bestuburių olimpiada – verčia galvoti apie skirtumą tarp demonstruojamo ir tikrojo stuburo.

Koks bus spektaklis žanro požiūriu?

Sudėtingas klausimas. Sakyčiau, tai tragedija, pasiekusi absurdo lygį, tad ši tragedija – komiška.

Kaip suformavai kūrybinę grupę?

Aktorius rinkausi ilgai, šį kartą, manau, vaidmenys patys juos „atsirinko“, mat beveik visi atlikėjai scenoje susitinka pirmą kartą. Su scenografe Berta Bocullaite dirbome drauge jau studijų metais, o kompozitorių Andrių Šiurį pasirinkau intuityviai, – tai pirmas mūsų darbas kartu.

Pastaruoju metu dirbi prie sudėtingų spektaklių – „Didvyrių aikštės“, „Oidipo mito“, „Didžio blogio“, „Barikadų“. Kokios patirties įgijai?

Dirbdama šių labai skirtingų režisierių asistente, ne tik susipažinau su vienais įdomiausių Lietuvos bei Europos teatro kūrėjų, bet kartu ir su mūsų teatro geriausiais aktoriais. Šią patirtį labai vertinu. Pritariu minčiai, kad teatrą kuria asmenybės, kurios įkvepia.

Pavyzdžiui, režisierius Kristianas Lupa išsiskiria savo kuriama magija, ir išties yra senasis lenkų tautos šamanas – visą scenografiją pats apipaišė tam tikrais ženklais ir prie visų dekoracijų pridėjo tam tikrą potėpį... Sugebėjo įspėti ateitį, vis augantį „Didvyrių aikštės“ aktualumą – visoje Europoje suvešėjusį nacionalizmą... Per premjerą tai buvo tik nuojauta. Iš pradžių turėjome labai daug techninių problemų su šiuo spektakliu, nes visada kas nors be jokios priežasties „nesuveikdavo“. Juokavome, kad Lupa taip užbūrė erdvę, jog tai trukdė technikai sklandžiai veikti.

O režisierius Árpádas Schillingas – grynas provokatorius. Aktorius jis provokuoja kurti ir mąstyti. Jis nuolat išveda žiūrovą už komforto zonos. Nuostabu, kokių aštrių reakcijų sulaukė spektaklis „Didis blogis“! Aptarimuose po spektaklių išaiškėjo, kiek daug žiūrovų liko sujudintų – nepatenkintų, išsigandusių...

Ši patirtis leido suprasti, kad teatras neturi jokių taisyklių, o kartu įkvėpė naujiems ieškojimams. Skirtingą ir labai įdomią patirtį įgijau dirbdama su visais režisieriais.

Neseniai grįžote iš Avinjono. Kaip praėjo spektakliai, lyginant su kitomis „Didvyrių aikštės“ gastrolėmis?

Avinjono publika išskirtinė, mat į šį festivalį suvažiuoja galybė teatralų, kurie jaučia smulkmenas ir visą magiją, slypinčią spektaklio detalėse. Tokiu pat puikiu žiūrovų įsiklausymu galima buvo mėgautis Lenkijoje, – Lupa ir jo braižas jiems gerai pažįstamas ir vertinamas.

„Didvyrių aikštė“ sulaukė išties didelio dėmesio iš prancūzų teatro kritikų. Garsi menininkė Marina Abramovič atėjo asmeniškai padėkoti aktoriams, o Prancūzijos dienraščiai rašė, kad Lietuva, kitaip nei iki tol manyta, yra ne tik režisierių, bet ir nuostabių ir itin subtilių aktorių kraštas.

Neseniai baigei Muzikos ir teatro akademiją, Aido Giniočio vadovaujamą režisūros kursą. Kiek tikroji teatro realybė skiriasi nuo tos, kuri susiformavo bestudijuojant?

Labai skiriasi. Akademija neturi tikro žiūrovo, atsiduriame vakuume, teorijose... Teatre – mažiau drąsos eksperimentuoti, bet daugiau grįžtamojo ryšio. Tad yra ir privalumų, ir trūkumų.

Koks turėtų būti aktorius, kad dažniau jį kviestųsi režisieriai? Juk talentus reikia atrasti, jų pasiimti beveik neįmanoma.

Aš asmeniškai labai vertinu protingus aktorius, kurie mąsto ir geba fiksuoti. Dirbdama su jais, jaučiu tobulėjimą, jaučiu vingrybes, ir mane tai „veža“. O talentų paieška galbūt daugiau yra tinkamo vaidmens paieška. Manau, kad aktorius, atradęs savo vaidmenį, ima rezonuoti, aktorius ir jo vaidmuo ima skleisti kažkokias bangas, kurios vadinamos talentu. Kartą tai pajutus, matyt, gali pradėti tai kontroliuoti.

Ar lengviau kurti spektaklį teatre, kuriame žinai visus jo užkaborius, ar geriau išlaikyti „romantinę“ distanciją?

Pažįstant teatrą kur kas paprasčiau, mat gali geriau suvokti turimą laiką. Manau, kiekvienam režisieriui tai – ne „romantinė distancija“, o priešpremjerinis košmaras.

Ko palinkėtum savo vedamiems spektakliams šį sezoną?

Nesikartoti.

Linkiu geros premjeros ir viso naujo teatro sezono!

Kalbino Daiva Šabasevičienė

Atkelta iš 4 psl.

visuomenėje išsiskyrusi ir tariamą teroristą įsimylėjusi moteris laikoma niekieno nuosavybe, todėl nusipelno bausmės ir paniekos už savo elgesį. Tai artikuliuoja daugelis veikėjų, tačiau filme vyro žvilgsnis prilyginamas agresijos aktui. Katarina Blum ne tik išlaiko žeminimus, bet ir paneigia klaidingus moters stereotipus, filmo pabaigoje apsisprendusi veikti.

Filme „Įvaikinimas“ ypač svarbūs kadrai, vaizduojantys Katos darbą fabrike. Mechaniški judesiai, medienos dulkėmis padengti moterų kūnai kuria emblemišką sovietmečio vaizdą, tačiau kūno dalys neatsiejamos nuo veido, individualaus žmogaus. Tyliai stebint mašinų

„Įvaikinimas“

darbą atsiskleidžiamas industrinis funkcionalumas, bet Mészáros dokumentinio kino patirtis leidžia jai perteikti sistemos ir individualios asmenybės priešpriešą – dviejų skirtingų žvilgsnių susidūrimą.

Rytų Europos kine 8-ajame dešimtmetyje vienišos moters, norinčios susilaukti kūdikio, portretas buvo nepaprastas ir ypač drąsus. Toks pat drąsus ir Mészáros žvilgsnis, įsiskverbiantis į individo ir santvarkos priešpriešą. Režisierei pavyko tai pasiekti ne tik filmo pasakojimu, bet ir unikaliu kameros žvilgsniu, fiksuojančių dviejų moterų pastangas siekti savo tikslų.

Individo priešprieša su visuomene ir įvairiomis galios struktūromis (žiniasklaida, valdžia, policija, Bažnyčia ir pan.) yra svarbiausia ir filme apie į laikraščių ir visuomenės dėmesį pakliuvusią Katariną Blum. XX a. 8-asis dešimtmetis Vakarų Vokietijos istorijoje ryškus kairiųjų radikalų veikla, kurią žiniasklaida, bendradarbiaudama su dešiniųjų dominuojama valdžia, demonizavo, ignoruodama idėjinius jų veiksmų motyvus. Žurnalistika tada tapo populiari tarp karjeristų, o „gera istorija“ – svarbiau už žmogaus gyvenimą. „Prarasta Katarinos Blum garbė“ atveria žiniasklaidos spektaklio užkulisius ir dekonstruoja fiktyvios realybės kūrimo aparatą. Objektyvi tiesa tariamai demokratinėje valstybėje, kurioje žiniasklaida pavaldi kapitalistinėms valdžios struktūroms, liaujasi egzistuoti. Tačiau visuomenė neišvengiamai pasitelkia žiniasklaidą kaip žvilgsnio į realybę filtrą. Todėl filme lieka tik šios sistemos sunaikintos moters klausiamas žvilgsnis ir tolesni destruktyvūs veiksmai. Ne veltui Heinricho Böllio romano, pagal kurį buvo sukurtas filmas, paantraštė skelbia, kad kūrinys yra apie tai, kaip gimsta smurtas ir kur jis gali nuvesti.

Tai buvo pirmasis „Lėtųjų peržiūrų“ dialogas, o antrasis, įvyksiantis jau rugsėjo 8 d., bus apie kasdienybės gestus, socialinius bei politinius kontekstus socialistinėje Vengrijoje ir kapitalistinėje Vokietijoje kūrusių autorių filmuose. Bus rodomas Mártos Mészáros filmas „Devyni mėnesiai“ („Kilens Hónap“, 1976) ir Margarethe von Trottos „Švininiai laikai“ („Die Bleierne Zeit“, 1981). „Dialogą #2 Kasdienybė“ pristatys kino kritikė Živilė Pipinytė.

Daugiau informacijos apie renginius svetainėje *www.menoavilys.org*

Mantė Valiūnaitė ir Aistė Račaitytė

Iš kelionės žaliu kubu

Apie tai, kaip fiktyvus personažas O., ieškodamas deimantus kolekcionuojančio šventiko, pateko į parodą „Hibridiniai peizažai“ VDA Nidos meno kolonijoje

Alberta Vengrytė

Pradžias bei įžangas neretai lydi pasakojimai, tad ir šį kartą neišvengsime virš pagrindinio teksto horizonto išnyrančio nutikimo… Vasara pasitaikė hibridinė, taigi ir pasakojimo herojus, Nidos miesteliui artimos vietovės postinternetinio dienraščio apžvalgininkas, kalbėdamas per daug nesijaudino dėl savo istorijos galimumo, pamokomosios vertės ar siužetinio vientisumo. Dirbdamas žiniasklaidai jis gerai suvokė persidengiančių tiesų poveikį, todėl užvis labiau jį domino skyryba. Ir, nors pastarąją išmanė puikiai, jo ekspedicinė kelionė netapo vietos sakme ar sensacija (tikėtasi buvo…), o šiame tekste svarbi yra tiek, kiek svarbu jo skaitytojui patirti hibridiniame Kuršių nerijos laike tuokart nusidriekusį peizažą – Vilniaus dailės akademijos Nidos meno kolonijos rezidentų sukurtą ir įsteigtą meninę tikrovę (kuratorius Vytautas Michelkevičius). Jos erdvėje susiraizgė politinės, socialinės ir sezoninės apeigos, apnyko skirtis tarp globalaus pasaulio ir lokalių bendruomenių kuriamo mito, archeologija išsprūdo iš praeities ir dabarties suvokimo, o bene vienintelių mūsų svečiui atpažįstamu kelrodžiu liko popierinių palmių lapų kaskados, kybančios kolonijos parodų salės padangėje, bei kompasas, skaičiuojantis svetur praleistas valandas.

Būtų smagu žinoti, jog mūsų svečią Kuršių nerijos link vedė palyginti pastovus ir sezoniškai pasireiškiantis polinkis į analitinę postžurnalistiką ar bent jau nepažinios, bet numanomos moters vizija, padedanti iš ciniško korporacijos klerko bent keletui dienų tapti žmogumi-iššūkiu, žmogumi-imperatyvu, savo *prise de position* įsiūbuojančiu aplinkines patyrimo sroves. Tačiau nenustebsime išgirdę, kad idilišką pasakojimo herojaus kasdienybę jau kurį laiką vis stipriau akino įlanka sklindanti mineralinė deimantų šviesa. „Štai toks yra grįžimas prie rafinuoto grožio... Tik tokiu būdu technologijos ir gamta suremia savo vienatves“, – mąstė jis regėdamas ir tą malonų žmogų, guvų ir akylą šventiką, kažkur kitame krante renkantį ir kataloguojantį brangius akmenis. Pagal blogiausią scenarijų mūsų apžvalgininkas būtų tik apsidairęs šventoriuje, gal dar apsikeitęs keletu mandagumo frazių ar išmokęs originalių vietos keiksmažodžių, tačiau beveik nebuvo įmanoma numatyti kito, kone magiško ir kaip niekad toli nuvedusio šios kelionės posūkio.

Kaip turėjo nustebti O., keltų prieplaukoje išvydęs taisyklingą žalią kubą, plūduriuojantį ūmai globaliuose srautuose, įtinklintame objektyvios ir subjektyvios sąmonės susidūrimų lauke, į kurį vedė vienintelis bent kiek logiškas paaiškinimas – lapelis su prierašu *nomos*, įsigytas iš anksto pigių perkėlimų įmonės portale kartu su nemokamu lankstinuku apie Nidą bei turistiniu bevieliu ausinuku. Jis kone pirmapradiškai patyrė šią, kaip jam pasirodė, iliuziją be pratęsimo, be nuorodų į laiką ir erdvę, net be žodžių, įvardijančių motyvus ar žmonišką pa(si)teisinimą. Net jei pateisinimas būtų švietęs ant kubo pritaisytoje švieslentėje kartu su valiutų kursais ir „Panamos popierių“ nuorašais, kažin ar būtų nustelbęs žalią spindėjimą, dabar jau susiliejusį su daugiabriauniais šventiko deimantų mirktelėjimais, išmaniais jūros ir vėjų raštais marių dugno molyje, ir sutrukdęs mūsų svečiui patekti vidun. „Ne kažkokie gelmenys, ne dvasinės stigmos, netgi ne vidinis gravitacijos laukas yra šiuolaikybės centras ir matas“, – džiugiai pamanė keleivis ir šiek tiek vaizduriuodamas (anot Kristupo Saboliaus) nėrė vidun.

Susidomėjęs šia nauja trajektorija, pavergtas iki tol nepažinto, kitų kūnų judesiais ir pozicijomis, išlavintais skoniais bei lingvistinėmis kompetencijomis neužterštos darinio, keleivis leidosi tyrinėti atsivėrusios ekosistemos – belaikio, niekuo nepridengto, tarp vidaus ir išorės čia ir visur pakibusio tūrio – įkurdindamas savo žvilgsnį slapčiausiose šio hibridinio peizažo perėjose. Nors neprisiminė, kad būtų įjungęs savo ausinuką, O. per daug nesuko galvos, kai vietoj įprasto kraštovaizdį užpildančio vandens ir paukščių čiurlenimo, įkaitusio smėlio girgždėjimo ir vėjo, kedenančio aukštyn besistiebiančių žolių bei medžių keteras, garsovaizdį pripildė baugus, tačiau švelniai cikliškas gaudesys, išduodantis ir šamaniškus dambrelio lyžtelėjimus.

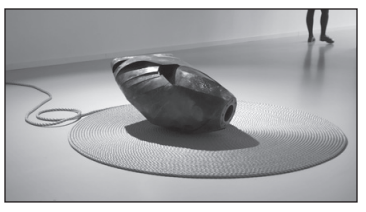

Anna Romanenko ir Björn Kühn, „Rimas“, įgarsinantis „Nord Stream“ dujotiekį Baltijos jūros dugne. 2016 m.

Kažin kokia neregima plėvė skyrė apstulbusį mūsų svečią nuo to, ką jis matė ir girdėjo, ir to, su kuo jis susidūrė. „Gal pasaulis neišreiškiamas, o išvystamas?“ – toptelėjo O., kai suūžė dujų lengvumo gaudesys: „Tu čia turbūt naujokas. Aš – Rimas.“

Dar visai neseniai Baltijos dugną bei dviejų politikos milžinių balsus virpėti vertęs instrumentas, atšiaurus ir gigantiškas metalinis kūnas (pasibaisėtina ir bjauri struktūra!), kurio venose, rodos, nesama nieko daugiau nei nuodingi garai ir reikšmingi pinigai, – mutavo. Ir įvyko tai, ko visi slapčiomis bijojome: ta nugrimzdusi, dumblina, atšiauri mašina ėmė mus gundyti savo trūkinėjančia metaline giesme bei neaprėpiamos galios pažadu. Nesuskubęs sukaupti kapitalo dar prieš įsigalint postmodernizmui, pasakojimo herojus tik karčiai šyptelėjo, mechaniškai paglostė iš malonumo gaudžiantį instrumentą ir, lyg protėvių pamestu dambreliu caktelėjęs liežuviu, žingtelėjo atgal – į nykstančią liniją.

Jis nebežinojo, kada pasieks šventiko namus, kur jo laukė ant balsvų pagalvėlių išrikiuoti deimantai ir bendruomenių mitologijai būtinos paskalos; būtų per daug naivu teigti, jog labiau už viską O. būtų pradžiuginęs įkvepiantis Parnidžio ar pamario vaizdas, mat jo kompasas jau kurį laiką svyravo tarp įkūnyto vėjo ir kūno ieškančios tuštumos, o į ausines prasismelkiantys lokalūs šuorai būtų be vargo suskambę kaip anotacija Juodajam Kvadratui, pirmojo puslapio antraštė ar net paskutinis bestselerio puslapis bet kurioje pasaulio vietoje.

Šiaip ar taip, jo patiriančios sąmonės nepakako sugerti ar atspindėti šią hibridinę duotybę, suteiktą keleiviui kartu su jau turimais gabumais. O jo išgyvenimai, persipynę su mūsų fotografiško laiko hibridais, pamažu virto sintetine patirtimi, ne kasdien pasitaikančiu skaidrumu, kuriame atsivėrė slaptos meninės kūlgrindos, idėjų manifestai ir suprojektuotos realybės, nusėdančios tipiškame, reglamentuotame peizaže, į kurį O. išsiruošė.

Franziska Nast, „Mano mėgstamiausios damos“, 2016 m.

Žvalgydamas peizažą pasakojimo herojus nepastebėjo nė menkiausios žalsvos švieselės. Darbe išmoktos pamokos apie „ekonominę meilę“ ir „offšorines džiungles“ smilko po popieriaus palmėmis, prie kurių instinktyviai šliejosi mūsų keliautojo prigimtis. Nevaldomai besidauginančios lianos sugrąžino jį į namus, kur taip pat vešėjo *Amazon.com* tropikai, tačiau iš įžūlumo neprarasdamas vilties jis stebeilijo į tą kubo sieną, kurioje privalėjo plytėti Kaliningradas... Keliautojo rainelėse ritmiškai vinguriavo skaitmeninio dangaus tonai, kas penkias minutes stebėjimo kameros konvertuojami į autonomiškus signalus, atskiriančius vieną dangų nuo kito. Keičiantis pavidalą abstraktus šviesos objektas primindavo O., kad jis ne vienas.

Liddy Scheffknecht, „Nykstanti linija“ – realiu laiku transliuojamas dangus virš pasienio peizažo. 2016 m.

Jis atsidavė tai tolygiai šviesai, konstruojančiai jo paties, valstybių, geografines bei karų tapatybes, ir stebėjo klajojančius gauchos, savo pagoniškais ritualais trinančius sezoniškumo ribas bei prikeliančius praeitį.

DISTRUKTUR (Melissa Dullius ir Gustavo Jahn) filmas „Keliautojo širdyje“. 2013 m.

A. Narušytės nuotraukos

Galantiški pirmykščiai plėšikai, *cangaceiros*, vilkintys skirtingų istorijos bei kultūros sluoksnių rūbais, klajojo ir kovėsi atnašaudami gamtai ir pačiai egzistencijai, savo sekamoje ikonografijoje kvestionuodami nevienalytę tapatybę iššūkiais, kaskart atgimstančiais specifiniame dabarties lauke.

Mūsų korespondento ir jo pakeleivių veiksmus dengė užtraukta užuolaida.

Dukslus juodos vilnos apdaras, saugantis nuolat kintantį skaidrumo koridorių. „Ateitis yra metų laikas“, – O. pusbalsiu pacitavo prancūzų menininką Pierre'ą Huyghe'ą.

„Ateitis bus... grūdai, dalelės ir bitai. Ateitis bus... ratilai, bangos ir srovės. Ateitis bus... sumaišytos, susispietusios minios. Ateitis bus... tokia, kokios mes verti, bet su netikėtumais, jei tik kas nors iš mūsų atkreips dėmesį“, – Vito Acconci žodžiais šiugždėjo vos įžiūrimi „Panamos popierių“ įrašai ir viltingos paskutinių sakinių nuoplaišos, kurias žaliame kube negailestingai lietė nesuskaičiuojamos poros rankų, tikėdamosi įkūnyti juose savas iliuzijas ir planus...

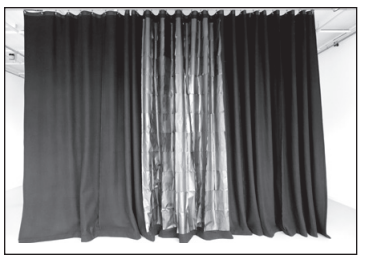

Marika Troili, „Offshore / C-true“. 2016 m.

Jei ne į krantą čia pat išplukdytas medienos gabalas, pasitarnavęs kaip pleištas (kruopščiai sumeistrautas, tačiau sunkiai pastebimas ir įteisinantis savo buvimą...), mūsų pasakojimo veikėją būtų ištikęs simbolinis šizofrenijos paūmėjimas, apimantis jį kaskart, kai pradžias ir pabaigas išbarsčiusi XXI amžiaus minties ekologija mandagiai perspėja apie savo ketinimus nustoti prasmės.

Tad per vienpusio eismo magistralės keliamą triukšmą, sklindantį iš pajūrio ir prisitaikantį prie kūno linkių, keleivis įsismelkė į uždaru šuoru keliaujantį vėją ir, vos išvengęs susidūrimo su nematoma garso siena, liuoktelėjo link optiškomis, dygiomis juodo minkštimo formomis šią tuštumą sugeriančio objekto (Taavi Suisalu, „Prašau jūsų dėmesio“, 2016). Ta triukšmo ieškanti tuštuma, neišsakytas, todėl neišgirstas nerimas jam dar niekada neatrodė toks brangus ir neįkainojamas, ką jau kalbėti apie tai, jog nematerialios transformacijos anksčiau jį apskritai menkai tedomino... O. jautė kelionę artėjant į pabaigą, tačiau žinojo, kad jį apėmęs hibridiškas pojūtis nėra tik dar vienas keistas įprotis, išsiugdomas sudėtingomis sąlygomis.

Jo abejonę pamatinėmis kategorijomis stiprino ir stingdantis šaltis, sklindantis nuo abjektiškos silikono, spirulinos, dumblių ir ledo buveinės, kurioje naujoji biologija jau kurį laiką atiko savo užduotį programuodama gamtą sintetinių kūnų ateičiai (Pakui Hardware [Neringa Černiauskaitė ir Ugnius Gelguda], „Get the Freeze Habit“ („Pratinkis prie užšaldymo“), 2016). Virpančiais pirštų galais O. palietė šlapią, iš standartizuoto šaldiklio sklindančią šviesą ir ėmė piešti savo ateitį, kai nespėjus šūktelti „Prašau jūsų dėmesio!“ peizažas pavirto bala.

Paroda veikė liepos 23 – rugpjūčio 28 d.

Vasaros nublokštiems

Atkelta iš 1 psl.

žvilgsnis, atslenka dulkės. Jos neleidžia pamatyti, kas ten yra, jos – akloji dėmė. Jaučiu, kaip toje užmuilintoje vietoje susikoncentruoja siaubas. Žinoma, pagalvoju apie sprogdinimus. Antra fotografija to nepaneigia, nors ir nepatvirtina – priartėjus ir žvilgtelėjus, kas už to konteinerio, už tos aplūžusios tvoros, matosi dar daugiau dulkių, bet jų tirštumoje ryškėja griuvėsių kontūrai. Kiti du kadrai – žvilgtelėjimai į dulkių židinį iš dar dviejų taškų. Paskutinėje sukrečia į vijokliais apaugusią sieną kuo ramiausiai atremtas grindų šepetys. Kas čia įvyko, fotografijos taip ir neparodo. Iš kur aš žinojau, dar prieš skaitydama profesorės Vered Maimon interviu su menininku, kad tai vis dėlto – ne terorizmo aktas, o paprasčiausias namo griovimas ruošiantis statyti naują? Manau, pasufleravo šimtametė šepečio ramybė, tarsi jį ten būtų padėjęs dar Foxas Talbotas fotografuodamas iliustracijas knygai „Gamtos pieštukas“. Be to, aplink šias dulkes nėra žmonių, išskyrus fotografą, kuris turi laiko apeiti ir įsižiūrėti. Tai nesiderina su televiziniais bei žurnalistiniais reportažais apie sprogimus. Bet jie yra šito žvalgymosi „pamatas“, sako Ya'ari.

Šis fotografas nėra tipiška šiuolaikinio miesto figūra – jis dažniausiai nešiojasi didelį fotoaparatą, kuriame telpa 4 x 5 colių (10,16 x 12,7 cm) negatyvas. Jis tebesilaiko „senosios“ cheminės fotografijos, nors spausdina skaitmeniniu būdu. Arba atvirkščiai – fotografuoja skaitmeniniu fotoaparatu, o spausdina mirkydamas popierių vonelėse. Tai ne tikėjimas, ne ritualas, ne pamaldumas. Sidabro druskomis dengtos juostos gelmė ir grūdas reikalingi jo estetikai. Tampydamas tokį didelį fotoaparatą Ya'ari tampa lėtas ir matomas. Bet kartu tokio daikto turėjimas neleidžia praeiti pro šalį, neleidžia iššvaistyti pasivaikščiojimo ir verčia atrasti kažką net nuobodžiuose objektuose. (Tai „nuobodžios fotografijos, beveik nieko nepasakojančios“, radau tokį Ya'ari sakinį, taigi jis man dar artimesnis, nei tikėjausi.) Jį pasiėmęs, fotografas persikelia į kitą būseną – atitrauktą nuo kasdienybės buvimą savyje, kontempliatyvų skendėjimą kažkur tarp savęs ir matomo vaizdo, pažįstamą man kaip rašytojai. Todėl jo vaizdai ir yra tokie. Kokie tokie? Gilūs ir tekantys. Atviri. Nutolę, nors ir priartinantys. Išryškinantys atstumą tarp matomų augalų, akmenų, upių ir fotografijos tapsmo. Net keista, kad įmanoma padaryti tokias fotografijas, kuriose, anot paties Ya'ari, daiktų „buvimas pripildytas jų pačių nebuvimo“, kurios būtų „intymus aktas, prieglobstis“ ir „trūkinėjančios siūlės“. Bet užteks tų apibūdinimų.

Fotografijos, nuo kurių norėjau pradėti šį tekstą, yra rausvai raudonu fuksinu nuspalvinti 1968–1970 m.

Sharon Ya'ari, „Raši gatvė, Tel Avivas“. 2008 m.

fotografuoti Izraelio peizažai ir augalai bei priešingas – nespalvotas – ciklas „Tolimo nuotolio fotografijos viltis“ su panašiais objektais. Jie man krito į akį pirmiausia, žinoma, tie raudonieji buvo pirmesni, bet iškart prie jų „prilipo“ nespalvotieji analogai. Juos skiria dešimt metų, bet atvirkščia tvarka – teleobjektyvu Ya'ari fotografavo 2006-aisiais, o praeities fotografijas – dabar, 2016-aisiais. Pastarąsias net galima priskirti „Instagramo“ sukeltai „nostalgijos madai“, bet stovint priešais originalus ta mintis išnyksta, jos vieton atslenka kitos, ir net ne mintys, o jausmų, nenorinčių virsti kalba, bangos. Man patiko, kad pats Ya'ari supriešino vaizdą ir žinutę – dabar jaunų menininkų dažnai vartojamą sąvoką. Jie nori perteikti žinutę, o jis nenori, sako, tada geriau rašyti tekstus. Sutinku su juo, nes vos tik fotografija pasidaro aiškiai perskaitoma, joje išsaugota juslinių įspūdžių begalybė sustingsta į informacinius gniutulus ir ji tampa vaizdu, kurį gana greitai užverti, kad pereitum prie kito. Ya'ari fotografijos ne tokios. Jos įtraukia ir sulaiko, nes yra atviros (jis pats to siekia), jose atrandami laiko ir reikšmių sluoksniai niekada neišsisluoksniuoja taip, kad galėtum pamatyti jų ribas, jie liula, raibuliuoja, prateka, užlieja – visai kaip vanduo, kuris yra ir mano stichija (ak, vasaros ežerai ir upės, jau teks su jumis atsisveikinti!).

Raudonosiose praeities fotografijose matome Galilėjos ežerą, akmenį su iškaltais augaliniais ornamentais, upės slėnį šiaurėje, žydėjimą, chermono vilkdalgį. Tik Galilėjos pavadinimas sukelia istorines-religines asociacijas, kurios čia ir turi būti, viskas gerai. Tai, regis patvirtina vyšninis tirštis prie fotografuojančiojo kojų ir aitri putinų toluma, tebekraujuojanti kaip prieš du tūkstančius metų. Bet perėjimai per beveik baltą ežerą, ištiškę ir išsilieję tarsi ant akvarelinio popieriaus, skleidžia kažką kitą, gal – tolstantį buvimą žiūrinčiojo iš mūsų politizuotos dabarties į nekaltą praeities atviruką, liūdesį, kad nebegalima gyventi paprastai, tiesiog grožintis vaizdais. Tas pats tinka ir fuksinu paskausmintam žydėjimui, ir iš apačios fotografuojant į dangų iškeltam chermono vilkdalgiui.

Kaip tik nuo politikos Ya'ari ir nori tolti – nuo to, apie ką pagalvojame vos išgirdę žodį „Izraelis“. Todėl vaizduodamas savo šalį jis vengia žymių objektų ir vietų. Kartais atrodo, kad menininkas vis sugrįžta į žolėmis apaugusias niekines vietas tik tam, kad įsižiūrėjęs į jose išlikusią tuštumą ištrauktų būties esenciją ir galėtų uždaryti į fotografijos buteliuką. Paskui mes jį parodoje atkemšame ir giliai įkvepiame. Paaiškinimų nereikia. Ir vis dėlto žiūrėdama į „Mozaiką (dvigubą ekspoziciją, pasuktą 90° kampu)“ išbyrėjimų vietose vėl įsivaizduoju sprogimus. Bet Ya'ari neleidžia prie to apsistoti. Ta dvigubos ekspozicijos klaida, netyčinis pasukimas 90° kampu, kurio neįmanoma aiškiai įžiūrėti, išjudina žemės plutą. Pagrindas tiesiog akyse maišosi, banguoja, mozaika gūra, žolė dygsta, auga, sensta ir miršta. Tuomet supranti, kad šioje fotografijoje sugautas gerokai ilgesnis laikas, tiesiog neįmanomai ilgas, siekiantis prieš tūkstančius metų visas pasaulio mozaikas gaminusias kultūras. Stovėjau prie šio darbo gana ilgai, vis prisiartindavau tikėdamasi atspėti jo paslaptį, suprasti, kaip čia viskas padaryta, išnarplioti detales, ir vėl atsitraukdavau, kad galėčiau panirti į nesibaigiantį judėjimą, kokio fotografijoje dar nemačiau.

„Dykumoje viskas yra atvira, pažeidžiama“, – sako Ya'ari. Iš tiesų – kai jis fotografuoja dykumą, poveikis priešingas nei „Mozaikos“, nei potvynio sušukuotos upių dugno žolės, nei „Marmuro (Neptūno salė)“. Toli ant kalvos besiganančių kupranugarių mažumas tiesiog skamba. Reprodukcija to neperteikia nė iš tolo. Turiu ją ant stalo, bet stengiuosi prisiminti tai, ką mačiau parodoje – tą atsivėrusią erdvę tarp iki aštrumo ryškiai nufotografuotos agavos, už kurios galiu pasislėpti, ir mažyčių kupranugarių. Neįsivaizdavau, kad jų gali būti tiek daug vienoje vietoje. Čia galvoje suskamba Denis Diderot teiginys apie Jeaną Chardiną: „Mažas figūrėles jis tapo taip meistriškai, kad jos atrodo didelės.“ Matau mažus kupranugarius taip, tarsi jie būtų dideli, tarsi būčiau vienu metu ir čia, šalia agavos, ir ten, toli, tarp jų. Tokie efektai mano kūne (kažkur ties širdimi) sukuria neišmatuojamą erdvę. Perskaičiusi puikią Urso Stahelo esė apie Ya'ari kūrybą suprantu, iš kur tas jausmas. Stahelas rašo, kad iš Europos suvažiavę žydai, žiūrėdami į savo pažadėtosios šalies dykumas, vaizduotėje atkuria vaikystės peizažus ir mėgina juos susikurti čia, dabartinėje savo tėvynėje. Mėgina rekonstruoti Europos praeitį Izraelio dabartyje. Ya'ari tai įvardija kitaip, sako, kad žaluma Izraelyje visada yra „reliatyvi“, o miestai – „fiktyvūs“. Nors šioje fotografijoje – tik dykuma, matau tą fikciją, savo patirtyje net randu analogiją – Britanijos kloniuose taip ganosi avys.

Kažkas panašaus įvyksta žiūrint jau ne į dykumą, bet į „Tiltą su gėlėmis, greitkelį 42“. Bet ir visai kitaip – ten pirmiausia matau betoninį pėsčiųjų tiltą, fotojuostą (negatyvą) sugadinusios juodumos (šviesos) bangą ir juodas skyles (šviesos pliūpsnius) danguje. Ya'ari sumaniai pasinaudojo sugadinimais (sako juos atkūręs) – iš tiesų atrodo, kad pro tas angas kaip nuodinga nafta smelkiasi mirtis. Gėlės tokioje aplinkoje yra neįmanomos. Jų iš pradžių ir nematau – mėginu įžiūrėti po tiltu varganai želiančiuose, jau parudavusiuose žolynuose – taip, ten jos gal ir buvo vasarą. Bet labiau į akis krenta tolumoje styrantys, vos įžiūrimi, peršviečiami elektros stulpai. Jau pradedu galvoti, kad pavadinime – užuomina į tai, ko nebėra. Bet besklandydama po peizažą staiga pamatau – yra! Ant tilto, pačiame viduryje, beveik pačiame nuotraukos centre, stovi vazelė su trimis saulėgrąžomis. Jos tokios didelės, kad atrodo mažos. Reprodukcija to irgi neperteikia, mintimis reikia grįžti į parodą. Trapus tų saulėgrąžų buvimas besaulę dieną bešviesėje aplinkoje, manau, išreiškia paties Ya'ari vartojamą „nuviliančios upės“ metaforą, žinojimą čia ir dabar, kad ateitis jau nugarmėjo į praeitį, kad irimo jausmas nėra fikcija. Tokia nuotaika ypač tinka rudeniui, kuris jau prasideda ir čia – Stahelas tai įvardija kaip „viltį, kad dar pakaks laiko“.

Ir pagaliau – „Tolimo nuotolio fotografijos viltis“. Teleobjektyvu pritraukta pieva, greitkelis, žolės, ant akmens tupintis paukštelis yra neryškūs. Juose jau nebegalima įžvelgti detalių, įskaityti Izraelio tapatybės, jie gali būti bet kur. O mane tikriausiai sustabdė jų panašumas į jau prarasto mano vaikystės kaimo atmintį. Turbūt labiausiai mane veikia į viršų – į tolį – ne siaurėjantis, o platėjantis kelias, lyg būtų apversta perspektyva, nuvežanti ne link horizonto, bet aukštyn. Nežinau, ar tai ir norėjo išreikšti Ya'ari. Stahelas kalba apie stebėjimo kameras, jų abejingą, beaistrį žvilgsnį, kuris įsiveržia į tavo privatumą, buvimą sau. Gal. Politinės interpretacijos lengviausiai užrašomos. Bet man čia svarbesnis menininko sugautas jausmas, kad tikrovė ardosi bežiūrint, kaip jau dabar praradimu sužeidžianti praeitis. Vis dėlto ji ir guodžia tais tolių pikseliuose išsaugotais vaikystės lašais, tarsi slaptais prieglobsčiais, kuriuos gali aptikti fotografija. Ya'ari rankose ji gali daug. Todėl visus vasaros nublokštus mūsų skaitytojus raginu – primygtinai – šiandien nueiti į Nacionalinę dailės galeriją ir tai pamatyti.

Paroda veikia iki rugsėjo 4 d.
Nacionalinė dailės galerija
(Konstitucijos pr. 22, Vilnius)

Kino susitikimai Nidoje

Aštuntojo tarptautinio kino festivalio „Baltijos banga“ atgarsiai

Rasa Šimkutė

Tarptautinis kino festivalis „Baltijos banga“ ir šiemet į Nidą priviliojo nemažą būrį ištikimų žiūrovų. Atidarymo vakarą gausiai susirinkusiai publikai buvo parodytas estų dokumentinis filmas „Skruzdėlynas“ (rež. Vladimiras Loginovas) ir Šarūno Barto drama „Ramybė mūsų sapnuose“.

Per aštuonias festivalio dienas kino gerbėjai galėjo pamatyti ne tik naujausius ar klasika tapusius Baltijos šalių filmus, bet ir susitikti su kino meistrais – Algimantas Puipa kartu su operatoriumi Viktoru Radzevičiumi pristatė pernai režisuotą dramą „Edeno sodas“, Agnė Marcinkevičiūtė – dokumentinę juostą apie garsų išeivijos solistą Arnoldą Voketaitį („Prisimenu motinos balsą“), režisierius Linas Mikuta ir operatorė Kristina Sereikaitė papasakojo apie šiemet Argentinos dokumentinio kino festivalyje laurus pelniusių „Šaltų ausų“ sukūrimo aplinkybes. Latvių režisierės Ināros Kolmane jautrų ir šviesų dokumentinį filmą „Ručė ir Norie“ pristatė montažo režisierė Liga Pipare, dokumentinio filmo „Mano tėvas bankininkas“ kūrėja Ieva Ozoliņa prisipažino, kad šis filmas apie režisierės šeimą – savotiška psichoterapija. Trumpametražio filmo „PaPa“ prodiuserė Katrīna Tomaščka pristatė visą latvių trumpametražių filmų programą. Estas Peteris Vihma pasakojo apie savo dokumentinį filmą „Belaidis gyvenimas“, kurio pagrindiniai herojai – keistuoliai, panūdę ištrūkti iš civilizacijos gniaužtų.

Festivalio vadovas Gytis Lukšas ne kartą pabrėžė, kad iš trijų Baltijos šalių didžiausio pripažinimo Europoje ir už jos ribų sulaukia vaidybinis estų kinas. Kartu su Estijos kinematografininkų sąjungos vykdomojo komiteto nariu Jaaniu Valku buvo svarstoma, kokios šios sėkmės priežastys. Viena iš jų – keletą kartų didesnis valstybinis kino finansavimas, palyginti su kitomis Baltijos šalimis. Tai lemia galimybę dirbti kelių kartų kūrėjams, neretai ir bendradarbiauti su kitų šalių partneriais (Suomija, Gruzija). Jaanis Valkas teigė, kad kita priežastis galėtų būti Estijos menininkų pasirenkamos temos – jos esą universalios, įdomios ne tik estams. Tuo galėjo įsitikinti ir šių, ir praeitų metų „Baltijos bangos“ žiūrovai. Pernai festivalyje parodyti didelio populiarumo tarptautinėje erdvėje sulaukę estų vaidybiniai filmai „1944“ ir „Vėjų kryžkelėje“, nagrinėjantys opias istorines problemas, kurios pateiktos taip, kad tampa įdomios ne tik estams.

Šiemet estai festivaliui parinko skirtingus filmus: drama „Alpinistas vaiduoklis“ (rež. Urmas Eero Liiv) – tikrais įvykiais grįsta nuotykių istorija su siaubo elementais, jauno režisieriaus Mihkelio Ulko drama „Nulinis taškas“ nagrinėja aktualias patyčių mokykloje, smurto, sudėtingų šeimos santykių temas. Iš estų dokumentikos norėtųsi išskirti Noros Sarak filmą „Į šviesą“, pasakojantį apie motiną ir sūnų, gyvenančius kadaise Estijai priklausiusioje, o dabar Rusijos dalimi tapusioje Pečioroje. Šis poetiškas filmas Estijos dokumentinio kino gildijos pripažintas geriausiu.

Festivalyje parodyta ir vienos talentingiausių bei originaliausių Latvijos režisierių Lailos Pakalniņos, garsėjančios ekscentriškumu bei paradoksaliais siužetais, drama „Aušra“. Filmas remiasi propagandine sovietine istorija apie pionierių Pavliką Morozovą. Iš latvių dokumentikos norėtųsi išskirti jau minėtą „Ručę ir Norie“. Itin šiltas filmas pasakoja apie jauną japonę, antropologijos studentę Norie, atvykusią tyrinėti Latvijos suitų bendruomenės ir apsistojusią pas aštuoniasdešimtmetę Ručę. Japonę tiesiog pakeri senosios suitų bendruomenės tradicijos, papročiai, dainos ir tautiniai kostiumai. Grįžusi į gimtąją Japoniją mergina vilki tautinį suitų kostiumą, pasakoja tautiečiams apie paslaptingąją Latviją ir... svajoja sugrįžti pas Ručę. Beje, unikali suitų kultūrinė erdvė, jungianti apie 2000 žmonių – tai katalikiška salelė liuteroniškoje Kuržemėje, nuo 2009 m. įtraukta į UNESCO Pasaulio nematerialaus kultūros paveldo sąrašą. Tikras kontrastas šiam filmui – Lino Mikutos „Šaltos ausys“. Čia artimiausiais giminystės ryšiais susieti žmonės – Lietuvos pakraštyje, vienkiemyje, gyvenantys tėvas ir kurčnebylys sūnus – negirdi ir nesupranta vienas kito, jų pasaulėjauta tokia skirtinga, kad bandymai susikalbėti virsta konfliktais.

„Šaltos ausys“

Vokiečių televizijos ir radijo kanalas „Deutsche Welle“, šiemet festivalyje dalyvavęs svečio teisėmis, pateikė du aktualiosios dokumentikos filmus. Juos pristatė į festivalį atvykęs „Deutsche Welle“ atstovas Borisas Banchevskis. Filmas „Maištininkai – sukilę prieš sistemą“ pasakoja apie žmones, išdrįstančius atskleisti korupcijos, piktnaudžiavimo duomenimis ar karo nusikaltimus, nebijančius savo gyvenimo paversti košmaru, nes valstybinės institucijos dažniausiai yra ne maištininkų, o didžiulių korporacijų pusėje. „Kelias į laisvę“ – taip pat apie opią šių dienų problemą. Ilga ir sekinanti tūkstančių kilometrų ilgio kelionė į Vokietiją pasakojama pabėgėlių lūpomis.

Svečių teisėmis festivalyje šiemet dalyvavo ir Lenkija. Lenkijos kultūros institutas Vilniuje festivaliui pateikė režisieriaus Magnuso von Horno „Įsibrovėlį“ bei režisieriaus Lukaszo Palkowskio „Dievus“. Šių filmų pristatyti į Nidą atvyko Lenkijos instituto Lietuvoje direktorius Marcinas Łapczyńskis ir projektų koordinatorė Anna Pilarczyk-Palaitis.

Festivalis laikosi tradicijos rodyti restauruotą ir suskaitmenintą kino klasiką. Šiemet parodyta po filmą iš estų, latvių ir lietuvių kino „Aukso fondo“ – 1969 m. režisieriaus Leonido Leimanio drama „Mano turtinga ponia“, Almanto Grikevičiaus ir Algirdo Dausos „Jausmai“ (1968) ir estų režisieriaus Olavo Neulando drama „Lizdas vėjyje“ (1979).

Plėtojama ir dar viena tradicija – rengti seminarus ir diskusijas aktualiais Baltijos šalių kinui klausimais. Šiemet diskutuota tema „Audiovizualinių kūrinių autorių teisės Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje“. Visose šalyse audiovizualinių kūrinių autorių teisės apsaugotos menkiau nei kai kurių kitų meno sričių autorių teisės, nesuvaldomas internetinis piratavimas. Gytis Lukšas diskusijos pabaigoje pasiūlė trims Baltijos valstybėms vienytis sprendžiant šią problemą ir kuriant įstatymus.

Dar viena festivalio tradicija – vaikų animacijos mokyklėlė ir joje sukurto filmuko peržiūra. Šiemet pasinaudodami mitologinių Baltijos šalių milžinų Lačplėsio, Neringos, Kalevalos personažais ir padedami animacijos meistrų Iljos Bereznicko, Valento Aškinio bei Jūratės Leikaitės-Aškinienės vaikai sukūrė filmą gaisrų Kuršių nerijoje prevencijos tema „Baltijos milžinai“.

Nauji filmai

„Tonis Erdmanas“

Apkūnus, prastai kalbantis angliškai, vilkintis tamsų beformį kostiumą, atsikišusiais dantimis ir vešliu garbanotu tamsiu peruku pasipuošęs, prisistatantis ambasadoriumi, verslininku Tonis Erdmanas gerai papildo šiuolaikinio Bukarešto elito vaizdelį – čia dauguma apsimeta tuo, kuo iš tikrųjų nėra. Tonis Erdmanas paryškina karnavališkumo ar farso įspūdį, kuris, ko gero, būdingas visų pokomunistinių šalių tikrovei.

Šiuo personažu apsimeta vokietis pensininkas Vinfridas Konradi (Peter Simonischeck), kurio duktė Inesa (Sandra Hüller) sėkmingai dirba Bukarešte verslo konsultante. Nespėjęs su ja pasikalbėti namuose, kur duktė – retas svečias, tėvas netikėtai aplanko Inesą Bukarešte. Žinoma, kaip ir visi tėvai, jis sujaukia puikiai organizuotos jaunos moters planus, eina su ja į priėmimą, veliasi į svarbius pokalbius su verslo partneriais ir net drįsta dukteriai užduoti kvailą klausimą, ar ji laiminga. Išsiųstas namo, jis staiga sugrįžta Tonio Erdmano pavidalu ir vėl bando susigrąžinti dukterį,

„Tonis Erdmanas“

tiksliau, sugrąžinti ją į gyvenimą iš globalių korporacijų vergijos.

Ko gero, tai ir visa vokiečių režisierės Maren Ade filmo **„Tonis Erdmanas“** („Toni Erdmann“, Vokietija, Austrija, 2016), šiemet sužavėjusio Kanus, istorija. Lyg ir būtų mažai beveik trijų valandų filmui, bet režisierė taip pripildo pasakojimą dialogais, detalėmis, situacijomis ir jausmais, kad net išėjus iš kino salės mintimis vis grįžti į Bukarešto gatves, tuščią prabangų prekybos centrą, restoraną „Da Vinci“ ar Inesos butą, kur vyksta jos ir tėvo žodžių mūšiai.

„Tonis Erdmanas“ – filmas apie tėvo ir dukters santykius. Režisierė leidžia įsižiūrėti į personažus, kurie iš pradžių atrodo paprasti: buvęs mokytojas Vinfridas prižiūri seną motiną ir karšina šunį. Jis didžiuojasi humoro jausmu, kuris dažnai priverčia kitus pasijusti nejaukiai, kaip tada, kai į vakarėlį pas buvusią žmoną jis ateina nusigrimavęs zombiu. Inesa vakarėlyje tvarko verslo reikalus telefonu ir atrodo tikra karjeristė, besididžiuojanti savo tarptautinėmis ambicijomis. Tačiau tėvui ji vis dar maža mergaitė, kurią reikia apginti, pamokyti.

Bukarešte viskas keičiasi. Akivaizdu, kad nepaisant pragmatiškumo ir profesinių sugebėjimų Inesa yra jautri ir jaučiasi vieniša. Tą pradeda suvokti ir tėvas – todėl Tonis Erdmanas bus jo desperatiškas būdas išlaisvinti dukterį iš nereikalingų socialinių ryšių ir korporatyvios visuomenės stereotipų – prievartos nuolat būti maloniai, paslaugiai, besišypsančiai, mandagiai ir dalykiškai. Iš kasdienės kovos už karjerą. Iš noro daryti tai, ką reikia, nesuvokiant, kad taip gyvenimas gali praeiti pro šalį.

Filmo kulminacija taps Inesos gimtadienis, iš pradžių sumanytas kaip būdas suartinti bendradarbius – vietinius ir užsieniečius. Inesa nusimes sociumo jai primestą sąlygiškumą ir pasitiks svečius nuoga. Tačiau Ade ir vėl ras būdą, kaip išeiti iš komiškos situacijos, nesupaprastindama nei filmo, nei personažų. Tėvas šiame vakarėlyje pasirodys vilkėdamas etnografinį bulgarų mitų būtybės Kukeri, valančios kelią nuo piktų dvasių, kostiumą.

Ade derina karnavališkumą, kuris siejasi ne tik su Toniu Erdmanu, bet ir su vakarėlių, brangių viešbučių erdvėmis, ir, sakyčiau, ypatingą filmo realizmą. Iš pradžių atrodo, kad ją įkvėpė „Dogmos ’95“ stilius – Patricko Ortho kamera, regis, nuolat taikosi įsisprausti tarp tėvo ir dukters, judėti kartu su jais, būti įvykių sūkuryje. Paskui supranti, kad veiksmas neatsitiktinai vyksta Bukarešte, kuris paskutiniais metais asocijuojasi su rumunų Naująja banga. Prisiminimus žadina ir dokumentiškai nufilmuoti kelionės į kaimą, kur gręžiama nafta, ar nykių miesto kiemų vaizdai. Filme viskas atpažįstama – kalbos apie ES, korumpuotos šalies modernizacija, turto demonstravimas.

Simonischeckas ir Hüller vaidina puikiai, tiksliai fiksuodami kiekvieną svarbų dialogo posūkį. Tačiau, man regis, būtent dialogų scenos ir sukuria ypatingo filmo realistiškumo įspūdį, nes kamera pabrėžia erdvę – aplink tėvą ir dukterį susidarančią tuštumą, abiejų vienatvę, sutrikimą, kai viskas jau lyg ir pasakyta, bet vis dar esi tarp savo minčių ir žodžių. Gal todėl taip sunku apibrėžti, ar filmas yra komedija, ar drama, nes komiškos situacijos netenka sąlygiškumo, o filmo tragizmą taip pat nuolat užgožia juokas. Žinoma, kartais atsiranda ir dramaturginių tuštumų, tačiau jos, laimė, nesugriauna „Tonio Erdmano“ visumos. Jos nesugriauna ir pabaiga, kai tėvas netikėtai suformuluoja atsakymą į klausimą, kaip gyventi. Jis universalus ir, regis, visai įgyvendinamas.

Živilė Pipinytė

Amnezija išgelbės

Krėsle prie televizoriaus

Rowano Joffe filmo **„Kol nenuėjau miegoti“** (**TV3, 8 d. 22.30**) veikėja Kristina (Nicole Kidman) prarado atmintį. Pastaruosius dvidešimt metų kasryt ji turi iš naujo atkurti savo gyvenimą ir sužinoti, kad šalia gulintis vyras (Colin Firth) yra sutuoktinis Benas. Kristiną supa daug paslapčių, bet kartą neuropsichologas Nešas (Marc Strong) jai pasiūlo įsigyti kamerą. Taip Kristina pradės atrasti savo praeitį. Nors filme vaidina populiarūs aktoriai, o buitinės prievartos tema itin aktuali, kūrėjų suplanuotas psichologinis trileris pavirsta tiesiog anekdotu. Man regis, Kristinos situacija puikiai iliustruoja kiekvieną rugsėjį televiziją ištinkančią amneziją, kai reikia reklamuoti naują sezoną. Naujo būna labai mažai (jei apskritai būna), bet juk lietuvių žiūrovai taip pat serga amnezija, todėl jiems ir nenusibosta tą patį sakantys, taip pat besimaivantys ar besigrožintys savimi laidų vedėjai, ratu migruojantys iš vieno kanalo į kitą.

8-ajame dešimtmetyje režisierius Aleksandras Stefanovičius buvo tarp tų, kurie teikė vilčių, ypač po kartu su Omaru Gvasalija kurto filmo „Leidimas gyventi“, kuriame kažkas net įžvelgė sovietinį „Saldaus gyvenimo“ variantą. Tačiau Stefanovičiaus karjera susiklostė netikėtai – jis vedė būsimą sovietų estrados divą Alą Pugačiovą, ėmė kurti muzikinius filmus, iš kurių bene garsiausias yra „Siela“. Jame kaprizingąją Pugačiovą režisierius jau filmavimo aikštelėje pakeitė jos konkurente Sofija Rotaru. **BTV pirmadienį** (**5 d. 19.30**) pradeda rodyti prieš porą metų sukurtą Stefanovičiaus serialą **„Žvaigždės kelias (Alos Pugačiovos istorija)**“, kuriame pasakojama, kaip 8-ojo dešimtmečio pradžioje „Mosfilm“ režisierius Aleksas susipažįsta su jauna ir ambicinga dainininke Gala ir nusprendžia jai padėti „prasimušti“. Pagrindinius vaidmenis suvaidino Aleksandra Volkova, Vladimiras Feklenka, Aglaja Šilovskaja ir pats režisierius. Kritikas Aleksandras Archangelskis, žurnale „Ogoniok“ recenzavęs serialą, rašė apie Stefanovičių, kad tokio neįtikėtino egoizmo ir grožėjimosi savimi iki šiol nematė. Vis dėlto Archangelskis nematė ir kai kurių lietuvių laidų vedėjų, ypač pramoginių, tad, sakyčiau, neturi su kuo palyginti. Provincijoje juk viskas skamba ryškiau, ypač didybės manijos.

LRT, kur manijos apsėstųjų tik daugėja, **6 d.** (**23.25**) pradės rodyti serialą apie kitą menininką. Šiemet sukurtas **„Bodo“** pasakoja Eugeniuszo Bodo (1899–1943) – tarpukario Lenkijos kino ir kabareto žvaigždės, režisieriaus, prodiuserio, verslininko, daugybės skandalų herojaus, moterų ir vyrų geismo objekto – gyvenimo istoriją. Pagrindinį personažą sukūrė du aktoriai – Antonis Królikowskis ir Tomaszas Schuchardtas. Serialo autoriams rūpėjo ne tik atkurti pirmąja lenkų garsenybe laikomo Bodo gyvenimą, pasibaigusį Stalino konclageryje, bet ir sudėtingą epochą.

LRT (**5 d. 23.40**) pradeda rodyti pasaulyje itin populiarų danų serialą **„Valdžios tvirtovė“** (2010–2013). Jame atskleidžiami danų politikos ir žiniasklaidos užkulisiai, o išeities taškas – parlamento rinkimai, kuriems pasibaigus Danijos premjere pirmąkart tampa moteris. Originalus serialo pavadinimas „Borgen“ – „pilimi“ Danijoje vadinama Christiansburgo pilis Kopenhagoje, kur įsikūrė parlamentas, premjero kanceliarija ir Aukščiausiasis teismas.

Jei principingai nežiūrite serialų, pasidžiaukite amnezija ir prisiminkite provokuojančias Harmony Korine'o **„Laukines atostogas“** (**LNK, 3 d. 23.20**) apie keturias koledžo mokines, sulaukusias neįtikėtinų atostogų Floridoje kartu su narkotikų prekeiviu (James Franco). Merginas suvaidino neatpažįstamai pasikeitusios saldžių „Disney“ studijos serialų paaugliams žvaigždės Selena Gomez ir Vanessa Hudgens, Ashley Benson ir Rachel Korine. Gal todėl kažkas pavadino filmą paauglių feminizmo manifestu.

Narkotikų pardavėją Jamesas Franco vaidina ir pagal Sylvesterio Stallone's scenarijų sukurtame Gary Flederio filme **„Paskutinė riba“** (**TV3, 3 d. 23 val.**). Čia su jo personažu į kovą stoja pensijon pasitraukęs kovos su narkotikais būrio policininkas (Jason Statham). Filmas kaip šimtai panašių, bet šiame Stathamo herojus dar išgelbėja ir kačiuką.

Billy Bobo Thorntono filme **„Tie žavūs žirgai“** (**LRT, 3 d. 22.55**) bus galima pasigrožėti Penelope Cruz, laukiniais mustangais ir Meksika. Čia išsirengia du draugai iš Teksaso Džonas (Matt Damon) ir Leisis (Henry Thomas). Filmas sukurtas pagal JAV nacionaline knygos premija apdovanotą Cormacko McCarthy romaną.

Johno Hilicoato filmo **„Virš įstatymo“** (**LRT, šįvakar, 2 d. 22.45**) pagrindas – tikrais faktais ir šeimos legendomis grįstas Matto Bonduranto romanas „Girčiausia apygarda pasaulyje“. Bet autentiška istorija apie tai, kaip trys broliai – garsiausi apylinkės butlegeriai, kuriuos suvaidino Tomas Hardy, Jasonas Clarke'as ir Shia LaBeoufas, – pasipriešino valstybės

Eugeniusz Bodo

pareigūnų korupcijai, yra tik išeities taškas. Filmo kūrėjai – režisierius, scenarijaus autorius Nickas Cave'as (taip, tas pats muzikantas) ir operatorius Benoit Delhomme'as – kruopščiai atkuria Didžiosios depresijos laikų atmosferą, šiek tiek stilizuoja filmą, kad šis primintų senas fotografijas. „Virš įstatymo“ – savaip nostalgiškas filmas. Veikėjai gyvena pasaulyje, kuris priklauso vyrams. Regis, ne vienas potencialus „Virš įstatymo“ žiūrovas, atsibudęs ryte, taip pat norėtų prisiminti pasaulį, kur kraujas ir viskis liejasi laisvai, o ginčus sprendžia kumščiai, kastetai, šautuvai ir peiliai.

Jūsų – Jonas Ūbis

Nauji filmai

„Ben-Huras“

Melo Gibsono filmo „Kristaus kančia“ (2004) sėkmė paskatino Holivudą kurti komercinius religinės tematikos filmus. Tiesa, Holivude viskas vyksta lėtai. Turėjo praeiti dešimt metų, kol buvo patikėta, jog biblinis epas, klestėjęs klasikinio Holivudo laikais (3-iajame dešimtmetyje ir 1945–1960 m.) ir esą sunykęs 7–8-ąjį dešimtmečiais dėl sparčiai vykusio sekuliarizacijos proceso, gali vėl prisikelti. Santykinė komercinė filmų „Nojaus arka“ (2014), „Egzodas: dievai ir karaliai“ (2014), „Prisikėlęs“ (2015) sėkmė leido kalbėti apie šio brangiai kainuojančio žanro atgimimą.

Timuro Bekmambetovo **„Ben-Huras“** („Ben-Hur“, JAV, 2016) yra ir vienas iš tokių filmų, ir ne visai toks. Stiliumi, geografiniu ir istoriniu kontekstu – tai biblinis epas, tačiau siužeto pagrindas – ne biblinė, bet paraleliai jai pasakojama istorija. Tokio pobūdžio filmai 6-ojo dešimtmečio pradžioje taikliai pakrikštyti „peplumais“ (nuo graikiško žodžio *peplos*, reiškusio plačią skraistę). Holivudui jie yra patogūs tuo, kad biblinio siužeto prigimčiai būdingą religinę žinią galima arba apeiti, arba prie jos liestis netiesiogiai (vadinasi, neįkyrėti nereligingam žiūrovui). Fikcinis siužetas leidžia laisviau interpretuoti temą bei disponuoti faktais, nebijant sulaukti kokios nors religinės bendruomenės pasmerkimo, protestų ar boikoto. Be to, Holivudas turi geriausius pasakotojus, bet nuolat alksta siužetų. O Biblijoje jų apstu.

XIX a. romantizmas įnešė į tikėjimo praktiką sentimentalumo gaidą, religinėje kultūroje pasireiškusią ne tik saldžiais religiniais paveikslėlius, bet ir biblinio romano žanro atgimimu. Edwardo Bulvero Lyttono romanui „Paskutinės Pompėjos dienos“, Henryko Sienkiewicziaus „Quo Vadis?“ ar Lew Wallace'o „Ben Hurui“ būdingas siužetas su dominuojančiu pagonio ir krikščionės meilės arba pagonio atsivertimo motyvu, prisodrintas gladiatorių kovų ar lenktynių su kovos vežėčiomis. Romantizmas paveikė ir tada gimusio kino skonį bei pagimdė Jėzaus atvaizdavimo nomenklatūrą, kurioje jis klaidžioja iki šiol.

Kilmingo žydo Judo Ben Huro nepelnyto pasmerkimo vergijai, jo sugrįžimo ir keršto istorija, vykstanti Jėzaus evangelinės veiklos fone, ekranizuojama jau ketvirtą kartą (1907, 1925, 1959). Naujausio filmo kūrėjai tikėjosi į specialiaisiais efektais atnaujintą perdirbinį pritraukti jaunus žmones. Todėl iš klasikinės 1959 m. Williamo Wylerio versijos pažįstamą Charltoną Hestoną naujoje keičia daug jaunesnis Jackas Hustonas, o siužetas praplėstas Ben-Huro ir jo įbrolio romėno Mesalos santykiais. Siekiant pasakojimo realizmo (šis siekis apskritai būdingas šiuolaikiniams religinės tematikos filmams), atsisakyta labiausiai neįtikimų istorijos vingių. Taip gimsta aiški filmo dinamika. Toliau nyksta bibliniam epui būdinga takoskyra tarp gero ir blogo personažų, labiau išryškinami Ben-Huro ir Mesalos charakteriai, bet jų transformacijai neužtenka laiko.

Tačiau dar yra Jėzaus klausimas. Anksčiau literatūriškai silpno antraplanio Jėzaus vaidmens problemą režisieriai sprendė paprastai: filmo pradžioje, viduryje ir pabaigoje, paprastai kulminacinėse scenose, trumpai pasirodo Jėzus, matomas iš nugaros ar iš tolo, kartais apsiribojant jo ranka ar pėda, net šešėliu. Tai lėmė ir teologiniai sumetimai, ir sekuliarus santūrumas, ir politinis korektiškumas, taikliai atspindėtas šmaikščia, klasikinio Holivudo nostalgija dvelkiančia brolių Ethano ir Joelio Coenų juosta „Tegyvuoja Cezaris!“. „Ben-Hure“ surizikuota parodyti Jėzų iš arčiau, tačiau neišvengta (o gal net nevengta?) įprastinio Jėzaus vaizdavimo šablono. Šiuolaikiniuose religinės tematikos filmuose pastebima tendencija ieškoti naujo Dievo veido, bet ši paieška grynai siužetinė, o ne vizualinė, niekaip nepereinanti į Jėzaus atvaizdo kaitą, kaip kad Rodrigo Garcia filme „Paskutinės dienos dykumoje“ (2015). Tad ir „Ben-Huro“ klaida yra programinė.

Holivudo filmas dažnai neapsieina be kultūrinio komentaro. Religinio ekstremizmo tema filme sukels daugiausia abejonių, nors dėl jo siužete vietą rado ir zelotai, ir kartu su Jėzumi nukryžiuotas nusikaltėlis, pagal Katalikų bažnyčios tradiciją vadinamas Dismo vardu. Vieniems žinia apie tai, kad blogio negalima įveikti blogiu, pasirodys banali, kiti pastebės išėjimo iš neapykantos rato formulę kryžių nešančio Jėzaus žodžiuose. Tretieji įžiūrės biblinę „mylėk savo priešą“ retoriką, schematiškai atvaizduotą kalno pamokslo vaizdiniu 1959-ųjų versijoje, niuansuotą ir individualizuotą naujoje.

Wylerio filme Jėzus ne tik nėra matomas, bet ir neturi realios moralinės ar dvasinės įtakos personažo transformacijai. Filme nėra atsivertimo, greičiau tai idėjos apie dvasinę bendrystę tarp žmonių reklama. Naujausias „Ben-Huras“ daro porą mažų žingsnelių toliau. Bet ir jų gali pasirodyti per daug įpratusiems prie kultūrinio Jėzaus vaizdinio, kurio etikos dviratį kinas vis iš naujo bando išrasti.

Ramūnas Aušrotas

Rugsėjo 2–11

Parodos

Vilnius

Nacionalinė dailės galerija
Konstitucijos pr. 22
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija
Adaukto Marcinkevičiaus paroda „Optimistai ir skeptikai. 1954–1959 metų fotografijos“
iki 4 d. – Sharono Ya'ari fotografijų paroda „Laukų ir miškų pozityvai“
nuo 9 d. – Lietuvos ir D. Britanijos meno projekto „Padainuok man labanakt“ („Sing me to Sleep“) paroda

Vilniaus paveikslų galerija
Didžioji g. 4
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai
Lietuvos dailė XVI–XIX a.
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai
Lietuvos muziejų kelio programos „Dvarų kultūros atspindžiai“ paroda „Portretai dvarų kolekcijose“

Radvilų rūmai
Vilniaus g. 24
Europos dailė XVI–XIX a.
„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“
Orientalinės dailės kolekcijos paroda

Vytauto Kasiulio dailės muziejus
A. Goštauto g. 1
Retrospektyvinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija
iki 4 d. – paroda „Viktoras Petravičius. Kūrybos koordinatės“

Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenalas
Arsenalo g. 1
Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.
Lietuvių liaudies menas
Kryždirbystė
Paroda „Laiko reportažai“, skirta fotografo Mariaus Baranausko 85-osioms gimimo metinėms
iki 4 d. – paroda „Mes be Tėvynės“, skirta 1941 m. birželio trėmimo 75-osioms metinėms

Kazio Varnelio namai-muziejus
Didžioji g. 26
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija
Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44

Vilniaus dailės akademijos galerijos Parodų salės „Titanikas“
Maironio g. 3
nuo 6 d. – Raimondo Gailiūno paroda „Palinkėkime vieni kitiems ramybės“

Galerija „Akademija“
Pilies g. 44/2
iki 10 d. – Mikko Waltari (Suomija) paroda „Plays“

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“
Dominikonų g. 15
Dailininkų Tamošaičių kūryba
XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

Galerija M2
Kaune, Muitinės g. 2
iki 8 d. – parodų serijos „Šiandien prieš vakar“ tapybos paroda, skirta Arūno Vaitkūno atminimui bei VDA KF Tapybos studijos dvidešimtmečiui (Jovita Aukštikalnytė-Varkulevičienė, Laura Steponavičiūtė, Neringa Štaraitienė, Sigita Dabulskytė, Aistė Dabkevičiūtė, Donara Manukian, Gytautas Balkevičius)

VDA Kauno fakulteto galerija „Studija
Kaune, Muitinės g. 4
Parodų serijos „Šiandien prieš vakar“ tapybos paroda, skirta Arūno Vaitkūno atminimui bei VDA KF Tapybos studijos dvidešimtmečiui (Romanas Averincevas, Edvinas Klimas)

Vilniaus gynybinės sienos bastėja
Bokšto g. 20
Nuolatinė ekspozicija

Valdovų rūmai
Katedros a. 4
Paroda „Amžinybės atspaudas. Italų Renesanso ir baroko šedevrų krikščioniškieji siužetai XIX a. graviūrose“

Bažnytinio paveldo muziejus
Šv. Mykolo g. 9
Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija
Paroda „Ne vien Dangus. Religinės dailės kūriniai iš Rolando Valiūno ir advokatų kontoros „Valiunas Ellex“ kolekcijos“

Šiuolaikinio meno centras
Vokiečių g. 2
nuo 2 d. – paroda „Moralės refleksas“ (Brandon Andrew, Judy Chicago, Leon Ferrari, fierce pussy, Andrea Fraser, Dan Graham, Rana Hamadeh, Linas Jablonskis, Joachim Koester, Carlos Motta, Shelly Nadashi, Karol Radziszewski, Marianna Simnett, Bart Van Dijck, An van Dienderen, Heidi Voet)

„Prospekto“ fotografijos galerija
Gedimino pr. 43
Aliaus Balbieriaus fotografijų paroda „Iš ledo inkliuzų“

Vilniaus fotografijos galerija
Stiklių g. 4
Justinos Christauskaitės paroda „Anūkai, rūbai, seneliai“

Pamėnkalnio galerija
Pamėnkalnio g. 1/13
nuo 2 d. – Visvaldo Morkevičiaus fotografijų paroda „Public Secrets“

Galerija „Vartai“
Vilniaus g. 39
nuo 6 d. – Krišo Salmanio paroda „Eilėraščiai ir daiktai“
Julijono Urbono paroda „Orgazmo karuselė“

Galerija „Arka“
Aušros Vartų g. 7
Raimondos Jatkevičiūtės-Kasparavičienės tapybos paroda „Aš?“
Loretos ir Ričardo Zdanavičių tapybos paroda „Veidai ir atvaizdai“
Baltarusijos ir Lietuvos menininkų darbų paroda „Drauge“
nuo 2 d. – Vasile Botnaru (Moldova) vyno tapybos paroda „Nostalgia, pluralia tantum“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus
Pilies g. 40
iki 4 d. – Ástos Vilhelmínos Guðmundsdóttir (Islandija) ir Takuya Komaba (Japonija) paroda

Pylimo galerija
Pylimo g. 30
Sofijos Rickevičiūtės tapybos paroda „Atspindžiai“

Galerija-studija RA
Pranciškonų g. 8
nuo 2 d. – Mindaugo Skudučio paroda „Laikrodžiai“

Teatro, muzikos ir kino muziejus
Vilniaus g. 41
Tonino Guerra (Italija) darbų paroda „Grožis – savaime malda“

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija
Vilniaus g. 39 / 6
Paroda „Žmogus“ (iš ciklo „Veikiantys“, skirto Vilniaus vaikų ir jaunimo dailės mokyklos 25-ųjų veiklos metų paminėjimui)

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras
Naugarduko g. 10/2
Paroda „Gyvenimas skulptūroje. Žakui Lipšicui – 125“

Galerija AV17
Aušros Vartų g. 17
nuo 6 d. – Kasparo Podnieko paroda „Užtvara“

Rašytojų klubas
K. Sirvydo g. 6
nuo 6 d. – Dainiaus Dirgėlos fotohaigų paroda „Gurkšnis dangaus“ ir „Hinc itur ad astra: dovanotojų pėdsakais“

„Grafo galerija“
Trakų g. 14
Kristiano Vodderio Svensono (Danija) darbų paroda

S. Vainiūno namai
A. Goštauto g. 2-41
iki 12 d. – bendrijos „Pagava“ paroda „Pasaulis kurčių vaikų akimis“

Kaunas

M. Žilinsko dailės galerija
Nepriklausomybės a. 12
Tarptautinio festivalio „Kaunas Photo“ paroda „Gatvės vertė“
Paroda „Kolekcija: Belgija–Lietuva. Belgijos dailė iš Nacionalinio M.K. Čiurlionio dailės muziejaus rinkinių“
iki 15 d. – tarptautinio Kauno kaulinio porceliano simpoziumo paroda

Kauno paveikslų galerija
K. Donelaičio g. 16
nuo 2 d. – paroda „Arūnas Vaitkūnas (1956–2005). Tapybos principas“
nuo 8 d. – Laimos Drazdauskienės paroda (iš ciklo „Lūžio kartos vardai“)

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus
V. Putvinskio g. 64
Paroda „Šiandien prieš vakar“, skirta tapytojo Arūno Vaitkūno atminimui ir VDA KF Tapybos studijos dvidešimtmečiui (Agnė Deveikytė-Liškauskienė, Ausma Bankauskaitė, Kristina Jatautaitė, Julija Gleiksner, Linas Jurčikonis)

Maironio lietuvių literatūros muziejus
Rotušės a. 13
„Požemio galerija: rašytojai meno kūriniuose“
„Maironis ir jo epocha. ...palieku visą mano judomąjį turtą“
„Maironio memorialiniai daiktai kitoje aplinkoje“
Paroda „Rašymas yra nuodai ir laimė“ (Faustui Kiršai – 125)

Galerija „Meno parkas“
Rotušės a. 27
Parodų serijos „Šiandien prieš vakar“ tapybos paroda, skirta Arūno Vaitkūno atminimui bei VDA KF Tapybos studijos dvidešimtmečiui (Lukas Kolmogorcevas, Saulius Paliukas, Jūratė Jarulytė, Povilas Ramanauskas, Milda Gailiūtė, Rosanda Sorakaitė, Ignas Gleixner, Giedrius Zaura, Gintarė Marčiulaitytė, Daiva Jasukaitytė, Simona Lukoševičiūtė, Agnė Jonkutė, Lina Mikalauskienė)

Kauno fotografijos galerija
Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2
„Kaunas Photo Star“ konkurso laureato Julieno Lombardi (Prancūzija) paroda „Neužbaigta“

„Post“ galerija
Laisvės al. 51A
iki 9 d. – audiovizualinių menų ir elektroninės muzikos grupės „Bionics“ projektas ,,In.Finity PT.2“

„Parko galerija“
Vilniaus g. 35
Parodų serijos „Šiandien prieš vakar“ tapybos paroda, skirta Arūno Vaitkūno atminimui bei VDA KF Tapybos studijos dvidešimtmečiui (Giedrė Bankauskaitė-Dapkuvienė, Akvilė Linkevičienė, Monika Adomavičiūtė, Milda Šležaitė-Stanienė)

VDU menų galerija „101“
Muitinės g. 7
Parodų serijos „Šiandien prieš vakar“ tapybos paroda, skirta Arūno Vaitkūno atminimui bei VDA KF Tapybos studijos dvidešimtmečiui (Dalia Dūdaitė, Alma Veiverytė, Justė Svirskaitė)

M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejus
K. Petrausko g. 31
nuo 6 d. – Kristinos Čivilytės tapybos darbų paroda „Atspindys II“

Klaipėda

Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija
Liepų g. 33
Paroda „Gyvoji gamta dailėje. XVII–XX a. I pusė. Iš Lietuvos dailės muziejaus rinkinių ir Andrejaus Balykos kolekcijos“

KKKC parodų rūmai
Aukštoji g. 1 / Didžioji Vandens g. 2
iki 4 d. – Algio Griškevičiaus tapybos, fotografijos bei objektų paroda „Trys bandymai pagauti šviesą“
iki 4 d. – tarptautinė akvarelės paroda „Klaipėda 2016“

Baroti galerija
Aukštoji g. 3/3a
Marijos Švažienės gobelenai, tapyba

„Herkaus galerija“
Herkaus Manto g. 22
Simo Žaltausko tapybos paroda „Cells“

Šiauliai

„Laiptų galerija“
Žemaitės g. 83
iki 6 d. – festivalio „Šiaulių Monmartro Respublika“ plenere sukurtų darbų paroda „Miesto spalvos“
Eduardo Juchnevičiaus (1942–2011) grafikos paroda
nuo 8 d. – Antano Visockio ir Janio Spalvinio (Latvija) paroda „Akvarelės šviesa“

Dailės galerija
Vilniaus g. 245
nuo 8 d. – Pernu, Jelgavos ir Šiaulių menininkų fotografijos paroda „Fotobalt3“

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Besidomintys fotografija Vilniuje gali pasidaryti puikų turą, aprėpiantį laikotarpį nuo 1954 m. iki dabar. Pradėti reikėtų nuo Nacionalinės dailės galerijos, kur veikia primiršto atšilimo laikotarpio modernisto Adaukto Marcinkevičiaus ir šių laikų postkonceptualisto iš Izraelio Sharono Ya'ari parodos. Po to, pasivaikščiojus Neries krantine, ekskursiją geriausia tęsti įsižiūrint į Marcinkevičiaus atradimų tęsinį vėlesnėse Mariaus Baranausko fotografijose, kurios apmąstytai išeksponuotos Lietuvos nacionaliniame muziejuje. Tada, pakilus Pilies gatve, verta užeiti į „Akademijos“ galeriją, kur Vilniuje gyvenantis suomis Mikko Waltari demonstruoja „socialinį gatvės teatrą“ kaip priemonę kurti mini istorijas viename kadre. Kiek paėjėję Didžiąja gatve, Vilniaus fotografijos galerijoje rasite kitokį teatrą – jaunos menininkės Justinos Christauskaitės bendraamžius, perrengtus jų senelių drabužiais. Ir, jei dar liks jėgų grįžti į bemaž išeities tašką, tik kitoje Neries pusėje, galima užsukti į „Prospekto“ galeriją ir pažiūrėti, kaip fotografuoja lede užšaldytus daiktus poetas Alis Balbierius.

Muzika

Rugsėjo 3 d. 20 val. Vilniuje, Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų (pranciškonų) bažnyčioje, Trakų g. 9, skambės Onutės Narbutaitės oratorija „Centones meae urbi“. Vakaras skirtas kompozitorės jubiliejui. Oratorija pirmą kartą buvo atlikta 1997 m. rugpjūčio 9 d. Vilniaus šv. Kotrynos bažnyčioje. Kūrinys kompozitorei pelnė Lietuvos nacionalinę kultūros ir meno premiją. Kaip po premjeros rašė muzikologė Jūratė Landsbergytė, oratorija „Centones meae urbi“ O. Narbutaitė galutinai suformavo tikrąjį savo unikalumą. Vilniaus fone – būtent čia – įtampa tarp praeities ir dabarties, besikryžiuojančių tautų likimų, išreikšta su nenusakoma dramatiška nostalgija, neišsakytomis dejonėmis ir šauksmais, barokišku intensyvumu, skulptūriškumu, pro kurį slydo ne vieno dabarties kūrėjo žvilgsnis. Atlieka Ieva Gaidamavičiūtė (sopranas), Eglė Šidlauskaitė (mecosopranas), Nerijus Masevičius (bosas-baritonas), Egidijus Ališauskas (birbynė), kamerinis choras „Aidija“ (meno vadovas ir dirigentas Romualdas Gražinis), Vilniaus miesto savivaldybės choras „Jauna muzika“ (meno vadovas ir dirigentas Vaclovas Augustinas), Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vadovas ir vyriausiasis dirigentas Modestas Pitrėnas). Dirigentas Robertas Šervenikas. Projektą rengia Lietuvos kompozitorių sąjunga. Partneriai: Lietuvos nacionalinė filharmonija, VšĮ „Vilniaus festivaliai“.

Teatras

Rugsėjo 6–11 d. „Menų spaustuvėje“ vyks Naujojo cirko savaitgalis. Viena didžiausių šių metų festivalio sėkmių – patvirtintas Prancūzijoje veikiančio dueto „El Nucleo“ atvykimas. Rugsėjo 8 d. 19 val. bus rodomas šios trupės autobiografinis spektaklis „Kas aš esu?“, 2014-aisiais dalyvavęs Avinjono teatro festivalyje, o rugsėjo 10 d. 17 val. – „Be sustojimo“, kuriame atliekami numeriai nenusileidžia „Cirque du Soleil“ akrobatų pasirodymams.

Mirus mylimai mamai, Lietuvos nacionalinio dramos teatro kolektyvas nuoširdžiai užjaučia Daivą ŠABASEVIČIENĘ ir jos artimuosius.

Nuoširdžiai užjaučiame Daivą ŠABASEVIČIENĘ mirus mylimai mamai.

„7 meno dienos“

Fotografijos muziejus
Vilniaus g. 140
Tarptautinė fotografijų paroda „Požiūris į senovinę fotografiją“

Šiaulių universiteto dailės galerija
Vilniaus g. 141
iki 6 d. – Irenos Šimkutės (Šaparnienės) batikos paroda „Window 1961“

Panevėžys

Dailės galerija
Respublikos g. 3
Antrojo tarptautinio meninio stiklo simpoziumo „GlassJazz“ kūrinių paroda

Fotografijos galerija
Vasario 16-osios g. 11
Sigitos Grabliauskaitės, Stanislovo Bagdonavičiaus ir Lino Mikutos kūrybos paroda „Ekrano metamorfozės“

„Galerija XX“
Laisvės a. 7
Ivo Lill (Estija) meninio stiklo paroda „Sugrįžimas“

Spektakliai

Vilnius

Nacionalinis operos ir baleto teatras
11 d. 16 val. – ansamblio „Wilenszczyzna“ 35-mečio koncertas

Nacionalinis dramos teatras
Didžioji salė
2 d. 18.30, 3 d. 14, 19 val. – PREMJERA! Miuziklas „RENT“. Režž. – G. Malvius (Vengrija, Švedija), muzikos vad. – D. Barnes (D. Britanija), choreogr. – A. Abjorn (Švedija), scenogr. ir kost. dail. – E. Cairns (D. Britanija). Atlikėjai O. Kunsunga, V. Baumila, K. Radžiukynaitė, J. Milius, G. Vaitkutė, J. Lapatinskas ir kt. (Jaunimo miuziklo teatras)
6, 7 d. 19 val. – „OTELAS“. Choreogr. – A. Cholina (ACH teatras)
8 d. 17 val. – M. Ivaškevičiaus „IŠVARYMAS“. Režž. – O. Koršunovas
10 d. 18.30 – F. Molnáro „LILIJOMAS“. Režž. – L. Bagossy (Vengrija)
Mažoji salė
2 d. 21 val., 3 d. 16.30 – PREMJERA! I. Lausund „BESTUBURIADA“. Režž. – G. Kriaučionytė, dail. – B. Bocullaitė, komp. – A. Šiurys, videomenininkas – J. Tertelis. Vaidina D. Jankauskas, J. Jankelaitytė, G. Glemžaitė, D. Šilkaitytė, A. Vilutytė, Š. Zenkevičius

Vilniaus mažasis teatras
2 d. 22 val. *kūrybinėje erdvėje „Kvartalas“* (*Labdarių g. 3C*) – japonų grupės „Kikagaku Moyo“ koncertas. T. Katsurada (vokalas, gitara), D. Popal (gitara), R. Kurosawa (sitaras, vargonai), Kotsuguy (bosinė gitara), G. Kurosawa (būgnai, vokalas)

Rusų dramos teatras
10, 11 d. 18.30 – „ROMEO IR DŽULJETA“ (pagal W. Shakespere’o pjesę). Režž. ir choreogr. – P. Uray (Vengrija)
11 d. 12 val. – „LEDŲ RŪMAI“ (G. Rodari pasakų motyvais). Režž. ir dail. – M. Sasim

Vilniaus teatras „Lėlė“
Didžioji salė
4 d. 12 val. – A.A. Jonyno „CIRKAS YRA CIRKAS“. Režž. ir dail. – V. Mazūras
10 d. 12 val. – S. Siudikos „TRYS PARŠIUKAI“. Režž. – A. Mikutis
11 d. 12 val. – „DAKTARAS DOLITLIS“ (pagal H. Loftingą). Režž. – R. Driežis
Mažoji salė
3 d. 12 val. – „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ“ (Ž. Gryvos knygelės motyvais). Inscen. aut., režž. ir dail. – A. Mikutis
4 d. 14 val. – Just. Marcinkevičiaus „VORO VESTUVĖS“. Scen. aut. ir režž. – A. Mikutis
10 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“ (pagal brolių Grimmų pasaką). Režž. – N. Indriūnaitė
11 d. 14 val. – R. Mikučio „LIUNĖS NUOTYKIAI“. Režž. – A. Grybauskaitė

Kaunas

Nacionalinis Kauno dramos teatras
8–10 d. 18.30 val. *Didžiojoje scenoje* – PREMJERA! Miuziklas „RENT“. Režž. – G. Malvius (Vengrija, Švedija) (Jaunimo miuziklo teatras)
10 d. 10 ir 12 val. *Kauno Žaliakalnio turguje* – instruktažas-spektaklis „MAIŠTAS“. Režž. – A. Jankevičius

Kauno kamerinis teatras
2, 4 d. 18 val. – PREMJERA! I. Vyrypajevo „DREAMWORKS“. Režž. – A. Jankevičius. Vaidina A. Kleinas, L. Orlova, G. Piktytė, M. Zikaraitė
3 d. 12 val. – A. Dilytės „NEGALIMA!“ Režž. – A. Dilytė
3 d. 18 val. – J. Cariani „NESAMAS MIESTAS“. Režž. – A. Lebeliūnas
7–9 d. – festivalis „Išeities taškas“

Kauno lėlių teatras
3 d. 12 val. – „ATOSTOGOS PAS DĖDĘ TITĄ“. Režž. – J. Januškevičiūtė
4 d. 12 val. – „MEŠKIUKO GIMTADIENIS“. Režž. – R. Bartninkaitė
10 d. 12 val. – „KATĖS NAMAI“. Režž. – A. Stankevičius
11 d. 12 val. – „PASAKA APIE LIETAUS LAŠELĮ“. Režž. – O. Žiugžda

Klaipėda

Klaipėdos valstybinis dramos teatras
7 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – I. Šeiniaus „KUPRELIS“. Režž. – K. Macijauskas
10 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – S. Mrožeko „PETRO OHĖJAUS KANKINYSTĖ“. Režž. – D. Rabašauskas
11 d. 17 val. *Didžiojoje salėje* – A. Juozaičio „KARALIENĖ LUIZĖ“. Režž. – G. Padegimas
13, 14 d. 20.30 *Mažojoje salėje* – PREMJERA! A. Strindbergo „TĖVAS“. Režž. – M. Ķimele, scenogr. – R. Suhanovas. Vaidina D. Meškauskas, A. Bendoriūtė, N. Sabulytė, J. Jankauskaitė, I. Reklaitis, M. Pažereckas, V. Jočys, K. Kontenytė, K. Andriuškaitė, R. Bronušaitė

Panevėžys

Juozo Miltinio dramos teatras
2, 7 d. 18 val. – PREMJERA! T. Džiudženoglu „LAVINA“. Režž. – L.M. Zaikauskas, scenogr. ir kost. dail. – M. Misiukova
3 d. 18 val. – „ANĖ IŠ ŽALIASTOGIŲ“ (pagal L.M. Montgomeri romaną). Režž. – A. Gluskinas
4 d. 11 val. – M. Astrachan, A. Žukovskajos „PIFO NUOTYKIAI“. Režž. – V. Blėdis
4 d. 18 val. – J. Poiret „BEPROTIŠKAS SAVAITGALIS“. Režž. – A. Kėleris
11 d. 18 val. – L. Ruohonen „VYŠNIA ŠOKOLADE“. Režž. – L.M. Zaikauskas

Koncertai

Vilnius

Valdovų rūmai
Operos diena Valdovų rūmuose
3 d. 10, 12 val. *Lankytojų vestibiulio auditorijoje* – H. Purcello operos „Didonė ir Enėjas“peržiūra (2005 m. įrašas iš Berlyno valstybinės „Unter den Linden“ operos)
14 val. – teatrologės R. Balevičiūtės vieša paskaita „Kiekvienam amžiui – po savo Šekspyrą. Iš Anglijos profesionaliojo teatro istorijos“
16 val. – muzikologės J. Galejevos vieša paskaita „Anglų operos gimimas“
11, 16 val. – edukaciniai užsiėmimai „Operos atsiradimas: Italija, Lietuva, Anglija“
12, 15 val. – edukaciniai užsiėmimai „Improvizuojame operą: Elenos pagrobimas“
13 val. – edukacinė ekskursija „Pramogos ir linksmybės Lietuvos valdovų, V. Šekspyro amžininkų, dvare“
13.30, 14.30, 15.30 *Didžiajame kieme* (jei prastas oras – *Lankytojų vestibiulyje*) – muzikinis performansas „Barokas ir hiphopas“. Atlieka A. Bagdonavičius (kontratenoras), R.J. Grajauskas (reperis), V. Norkūnas (klavišiniai), D. Bagurskas (kontrabosas), D. Grajauskas (perkusija)
18 val. *Didžiojoje renesansinėje menėje* – teatralizuotas koncertas „Arijos, baladės ir šokiai Elžbietos I laikais“. Dalyvauja A.M. Wierød (sopranas), ansamblis „Morgaine“: A. Rotaru (klavesinas), D. Stabinskas (viola da gamba), K. Silldorff (išilginės fleitos), M. Carreca (liutnia)

Lietuvos muzikų rėmimo fondas
7 d. 18 val. *S. Vainiūno namuose* – Trečiadienio vakaras. Koncertuoja pradedantys studijas jaunieji atlikėjai

Pranciškonų bažnyčia
3 d. 20 val. – O. Narbutaitės oratorija „Centones meae urbi“. Atlieka I. Gaidamavičiūtė (sopranas), E. Šidlauskaitė (mecosopranas), N. Masevičius (bosas-baritonas), E. Ališauskas (birbynė), kamerinis choras „Aidija“ (meno vad. ir dir. R. Gražinis), Vilniaus miesto savivaldybės choras „Jauna muzika“ (meno vad. ir dir. V. Augustinas), Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. – M. Pitrėnas). Dir. – R. Šervenikas

Nacionalinė dailės galerija
2 d. 19 val. – muzikologės V. Gruodytės pokalbis su prof. dr. V. Landsbergiu „Muzikos girioje“
8 d. 19 val. – O. Narbutaitės jubiliejinis koncertas „Vieno dešimtmečio hoketas. 1986–1995“

Vakarai

Vilnius

Rašytojų klubas
6 d. 18 val. – poeto D. Dirgėlos naujos dvigubos eilėraščių knygos „re:plikos / stebėto jo užrašai“ ir jo fotohaigų parodos „Gurkšnis dangaus” pristatymas. Vakarą veda ir D. Dirgėlą kalbina A. Šlepikas

Nacionalinė dailės galerija
2 d. 17 val. 3, 4 d. 12 val. – ekskursijos, skirtos Sh. Ya‘ari fotografijų parodos „Miškų ir laukų pozityvai“ uždarymui

Bernardinų bažnyčios giedojimo mokykla

Bernardinų bažnyčios giedojimo mokykla
Kviečia 5–14 metų vaikus mokytis muzikos, koncertuoti, giedoti šv. Mišiose, susirasti naujų draugų, keliauti, stovyklauti. Mokykloje yra keturi chorai, vokalo ir solfedžio pamokos. Galima mokytis groti gitara ir pianinu.
Priėmimas vyks rugsėjo 6 ir 7 d. 18 val. Bernardinų bažnyčioje (Maironio g. 10, Vilnius).
Teirautis galima tel.: 8 686 23096, 8 686 15469; *www.choras.org*

Bibliografinės žinios

PAŽINTINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Didžioji įgarsinta ūkio knyga : 50 tikroviškų ūkio garsų / [iš anglų kalbos vertė Jūratė Žižytė]. – Vilnius : Presvika, [2016] (Spausd. Kinijoje). – [16] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-22-816-5 : [13 Eur]

Pasakyk kodėl? : mažųjų smalsuolių vakaro knyga / Isabelle Fougère ; [iliustracijų autoriai Mélanie Allag, Claire Brenier, Denis Cauquetoux, Pierre Laloge] ; [iš prancūzų kalbos vertė Erika Sabaliauskaitė]. – Vilnius : Alma littera, 2016 (Spausd. Kinijoje). – 107, [3] p., [3] įd. lipdukų lap. : iliustr.. – Virš. aut. nenurodyta. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-1679-1 : [8 Eur 19 ct]

Programavimas pradedantiesiems : Scratch : [paprastas programavimo pradžiamokslis] / Rosie Dickins, Jonathan Melmoth, Louie Stowell ; iliustracijos: Shaw Nielsen ; [iš anglų kalbos vertė Ovidijus Stokys]. – Vilnius : Alma littera, 2016 (Vilnius : Standartų sp.). – 96 p. : iliustr.. – Virš. aut. nenurodyti. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-2414-7 (įr.) :

[5 Eur 97 ct]

MENAS

Holivudo meilės istorijos : sidabrinių ekranų aukso amžiaus meilės istorijos / Gill Paul ; [vertė Rūta Suchodolskytė]. – Vilnius : Naujoji Rosma, [2016] (Spausd. Kinijoje). – 192 p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-9955-06-322-3 (įr.)

Kas lieka širdyje... : [keramikės] atsiminimai / Genė Jacėnaitė. – 2-asis patais. ir papild. leid.. – [Vilnius] : Žuvėdra ; Mažeikiai : Mažeikių muziejus, 2016 (Vilnius : BALTO print). – 235, [4] p. : iliustr.. – Tiražas [200] egz.. – ISBN 978-609-8089-70-7 : [6 Eur]

Monika Lukaševičienė – tautodailininkė : diena iš dienos, metai iš metų / [sudarytoja Rasa Jurevičienė]. – Druskininkai [i.e. Vilnius] : [Baltijos kopija], 2016 ([Vilnius] : Baltijos kopija). – 127, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-609-417-131-4 (įr.)

KALBA

Early school English 1 : yummy English! : student’s book / Virginija Rupainienė, Vaida Maksvytienė, Nomeda Sabeckienė ; [iliustruotojas Gintaras Jocius]. – Patais. leid.. – Kaunas : Šviesa, 2016- . – Virš. aut. nenurodytos

Pt 1. – 2016 (Vilnius : Standartų sp.). – 75, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-5-430-06600-0 : [8 Eur 77 ct]

Lietuvių kalba : vadovėlis 1 klasei / Vilma Dailidėnienė, Daiva Jakavonytė-Staškuvienė, Nomeda Kasperavičienė ; [iliustruotojas Sergi Dominguez Font]. – Kaunas : Šviesa, 2016- . – (Taip!, ISSN 2424-5763). – Virš. aut. nenurodytos

D. 1. – 2016 (Vilnius : BALTO print). – 95, [2] p., įsk. virš. : iliustr.. – Tiražas 5500 egz.. – ISBN 978-5-430-06573-7 : [7 Eur 35 ct]

GROŽINĖ LITERATŪRA

Krikštatėvis : romanas / Mario Puzo ; iš anglų kalbos vertė Vytautas Petrukaitis. – Vilnius : Alma littera, 2016 (Vilnius : Spauda). – 494, [2] p.. – (Skaitytojų pamėgtos, ISSN 2424-3485). – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-2450-5 : [9 Eur 32 ct]

Likę gyvi : romanas : [bestselerio „Vongo ežeras“ tęsinys] / Jana Vagner ; iš rusų kalbos vertė Zita Marienė. – Vilnius : Alma littera, 2016 (Vilnius : Petro ofsetas). – 308, [2] p.. – Tiražas 1300 egz.. – ISBN 978-609-01-2388-1 (įr.) : [10 Eur 13 ct]

Moteris Jeruzalėje : [romanas] / Abraham B. Yehoshua ; iš hebrajų kalbos vertė Kristina Gudelytė. – Vilnius : Sofoklis, 2016 (Gargždai : ScandBook). – 318, [1] p.. – Tiražas 1200 egz.. – ISBN 978-609-444-184-4 (įr.)

Tetulė Chulija ir rašeiva : [romanas] / Mario Vargas Llosa ; iš ispanų kalbos vertė Laura Liubinavičiūtė. – 2-asis leid.. – Vilnius : Sofoklis, 2016 (Gargždai : ScandBook). – 446, [2] p.. – (Kultinės knygos, ISSN 2424-3973). – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-444-185-1 (įr.)

Vieną vakarą Paryžiuje : romanas / Nicolas Barreau ; iš vokiečių kalbos vertė Lina Žukauskaitė. – Vilnius : Sofoklis, 2016 (Gargždai : ScandBook). – 301, [3] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-444-187-5 (įr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

5 minučių pasakaitės : daugiau nei 30 mėgstamiausių pasakų / iš anglų kalbos vertė Zita Marienė. – Vilnius : Alma littera, 2016 (Spausd. Kinijoje). – 192 p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-1798-9 (įr.) : [6 Eur 96 ct]

Akmenų valdovo pasakojimai / Audronė Ilgevičienė ; iliustravo Albertas Satkus. – 2-asis leid.. – Ažušiliai, Molėtų r. [i.e. Vilnius] : Idealistų būstinė, [2016] (Vilnius : BALTO print). – 158, [2] p. : iliustr.. – Tiražas [1000] egz.. – ISBN 978-609-95799-0-0 (įr.)

Gražiausios Ezopo pasakėčios / perpasakojo Stefania Leonardi Hartley ; [iš anglų kalbos vertė Jūratė Žižytė] ; [iliustravo M. Biazzi, A. Fusi, F. Pesci ... [et al.]. – Vilnius : Presvika, 2016 (Spausd. Kinijoje). – 124, [1] p., įsk. virš. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-22-827-1 (įr.) : [8 Eur]

Jei Mėnulis būtų Nulis : skaičių pasakos / Lina Matiukaitė, Ieva Kilienė ; iliustravo Rimas Valeikis. – Kaunas : Šviesa, 2016 (Vilnius : Standartų sp.). – 46, [2] p. : iliustr.. – Virš. aut.: Pleputė Lina, Smalsutė Ieva. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-5-430-06503-4 : [3 Eur 89 ct]

Pasakos mergaitėms : stebuklinga knyga : 20 atvartėlių, 50 stebuklingų garsų : pritaikyta pradedantiesiems skaityti / [iš anglų kalbos vertė Jūratė Žižytė] ; [dailininkė Katerina Godes]. – Vilnius : Presvika, [2016] (Spausd. Kinijoje). – [14] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-22-818-9 : [13 Eur]

Parengė Aldona Barodicaitė. Redagavo Gražina Kubilienė.
Lietuvos nac. M. Mažvydo b-ka. Bibliografijos ir knygotyros centras

Rugsėjo 2–8

Savaitės filmai

2 naktys iki ryto ***

2010-aisiais išsiveržęs Islandijos ugnikalnis Eyjafjalajökulas įkvėpė ne vieną Europos kinematografininką, net lietuvį Emilį Vėlyvį. Juos sudomino situacija, kai ugnikalnio išsiveržimas sustabdė oro uostų darbą ir ne vieną keliautoją privertė stabtelėti, įsižiūrėti į save arba pakeisti maršrutą. Šios banalios dramaturginės aplinkybės sudomino ir suomių režisierių Mikko Kuparineną, kuris perkėlė filmo veiksmą į, matyt, jam egzotišką Vilnių. Čia viešbutyje susitinka prancūzė architektė Karolina (Marie-Josée Croze) ir suomių didžėjus Jako (Mikko Nousiainen). Pajutę abipusę simpatiją, du vienišiai drauge praleidžia naktį, mėgaudamiesi muzika ir vynu. Tačiau išaušus rytui paaiškėja, kad dėl ugnikalnio sukelto pelenų debesies atidėti visi skrydžiai (Suomija, Lietuva, 2015). (Vilnius)

Aukštuomenės klubas ****

XX a. 4-asis dešimtmetis. Jautrus romantikas iš Bronkso Bobis (Jesse Eisenberg) svajoja apie karjerą ir atvyksta į Los Andželą, kur įsidarbina pas savo dėdę – Holivudo žvaigždžių agentą Filą (Steve Carell). Tačiau susitikimas su dėdės sekretore Vini (Kristen Stewart) apvers jo gyvenimą aukštyn kojomis. Woody Allenas grįžo prie bulvarinės komedijos formulės, bet pasakoja visai rimtą istoriją apie tai, kaip keičiasi romantiški įsivaizdavimai, susidūrę su gana niūria realybe, kurioje Bobis jaučiasi lyg sadisto komedijų rašytojo pjesės veikėjas. Tai pirmasis Alleno filmas, kurtas skaitmenine kamera – bendradarbiavimas su apšvietimo ir kameros meistru Vittorio Storaro atnešė įdomų rezultatą (JAV, 2016). (Vilnius)

Devyni gyvenimai ***

Jis vadinamas vienu galingiausių pasaulyje, jam priklauso aukščiausi dangoraižiai, jis keliauja prabangiomis jachtomis ir privačiais lėktuvais, jis – milijardierius Tomas Brendas (Kevin Spacey). Tačiau žmogui, kuris šiaip nėra linkęs juokauti, kažkas iškrečia pokštą – po lemtingo nelaimingo įvykio per dukters gimtadienį Brendas atsibunda... katino kailyje. Prie šio nutikimo nagus prikišo naminių gyvūnų parduotuvėlės savininkas, kačių užkalbėtojas misteris Purkinsas (Christopher Walken), pardavęs miliardieriui jo dukters Rebekos (Malina Weissman) svajonių gimtadienio dovaną – pūkuotą katiną. Milijardierius turi septynias dienas ištaisyti didžiausią gyvenimo klaidą. Garsaus JAV komedijų kūrėjo Barry Sonnenfeldo filme taip pat vaidina Jennifer Garner (JAV, 2016). (Vilnius, Kaunas)

Luiso Drakso devintasis gyvenimas **

Po paslaptingo nelaimingo atsitikimo devynmetį Luisą Draksą (Aiden Longworth) ištinka koma. Psichologą Alaną (Jamie Dornan), kuris bando ištirti Luiso sąmonės paslaptis, traukia jo motina Natali (Sarah Gadon). Vis dėlto psichologas ima abejoti Natali pateikta įvykių versija, esą dėl visko kaltas dingęs moters vyras Piteris (Aaron Paul). Kuo giliau Alanas bando prasiskverbti į berniuko pasąmonę, tuo labiau nusitrina mistikos ir realybės ribos. Pagal Maxo Minghellos scenarijų šį trilerį sukūrė Alexandre'as Aja (Kanada, JAV, D. Britanija, 2016). (Vilnius, Kaunas)

Nakties sergėtojai ***

Rusijoje kurtas Emilio Vėlyvio filmas skirtas jaunimo auditorijai, mėgstančiai specialiųjų efektų prikimštus fantastinius reginius apie vampyrus. Filmo herojus – vaikinukas Paša (Ivanas Jankovskis) – Maskvos kurjerių tarnybos darbuotojas. Vieną naktį atgabenęs siuntinį į viešbutį, jis tampa žavios merginos Danos (Liubov Aksionova) užpuolimo liudininku. Vaikino įsikišimas priverčia užpuolikus pasitraukti. Vis dėlto pro jo akis neprasprūsta keisti nusikaltėlių bruožai, iš esmės prieštaraujantys fizikos dėsniams. Smalsus jaunuolis reikalauja paaiškinimų iš į įvykio vietą atvykusio pareigūno Gamajuno (Leonidas Jarmolnikas). Šis jam atskleidžia paslaptį: Rusijos sostinėje knibždėte knibžda kito pasaulio būtybių: vilkolakių, vampyrų, undinių, miškinių ir kitokių padarų. Gamajunas pasiūlo Pašai prisijungti prie itin slapto būrio ir prisidėti prie kovos su šiais padarais (Rusija, 2016). (Vilnius, Kaunas)

Tonis Erdmanas *****

Tonis Erdmanas neegzistuoja. Tačiau jį reikėjo sugalvoti vardan kilnaus tikslo. Tai apsišaukėlis asmeninis treneris, verslininkas, išsiskyrusio 69-erių mokytojo Vinfrido (Peter Simonischek) *alter ego*. Jis įsideda dirbtinį žandikaulį, užsideda peruką, apsivelka keliais dydžiai didesnį kostiumą ir stengiasi iš korporacijos liūno ištraukti savo dukterį Inesą (Sandra Hüller). Pastarajai, tikinčiai, kad Rumunijoje pavyks padaryti stulbinamą karjerą, tai bus šoko terapija – tėvas sabotuos jos darbą, sukels verslo partnerių susidomėjimą ir taps jos biuro elementu. Žinoma, šioje beprotybėje yra metodas.... Vokiečių režisierė Maren Ade sukūrė šiųmečius Kanus sužavėjusią komediją apie šiuolaikinio pasaulio tuštybę ir pastangas iš naujo atrasti asmeninę laisvę (Vokietija, Austrija, 2016). (Vilnius)

****** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas,
*** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

Vilnius

Forum Cinemas Vingis

2–7 d. – Nakties sergėtojai (Rusija) – 12.30, 14.50, 16.20, 19.30, 20.30; 8 d. – 12.30, 14.50, 16.20, 20.30 (dubliuotas lietuviškai); 2–7 d. – Nakties sergėtojai (Rusija) – 11, 17.10, 18, 21.45; 8 d. – 11, 21.45 (originalo k.)
2–8 d. – Mechanikas: sugrįžimas (Prancūzija, JAV) – 11.20, 13.20, 15.40, 19, 21.30
Morgan (JAV) – 13.40, 17, 19.10, 21.20
2, 4, 6, 8 d. – 2 naktys iki ryto (Prancūzija, Suomija) – 3, 5, 7 d. – 16 val.
2, 4, 6, 8 d. – Luiso Drakso devintasis gyvenimas (D. Britanija, Kanada, JAV) – 16 val.; 3, 5, 7 d. – 18.30
6 d. – Už laisvę bėgti (Šveicarija, Prancūzija, Belgija) – 19 val.
4 d. – Pito drakonas (3D, JAV) – 12.15
8 d. – „Nick Cave & The Bad Seeds" – 19 val. (3D versija); filmas „One more time with feeling" – 19.20
8 d. – R. Wagnerio „Tristanas ir Izolda". Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19 val.
2–8 d. – Slaptas augintinių gyvenimas (Japonija, JAV) – 11.10, 12, 14.20, 16.40
Mirties namai (JAV) – 15.50, 18.40, 20.50
2, 5–8 d. – Žuvytė Dorė (JAV) – 14.40, 15.40; 3 d. – 12.15, 14.40, 15.40; 4 d. – 11, 12.15, 14.40, 15.40; 2–8 d. – Žuvytė Dorė (JAV) – 13.20 (originalo k.)
2–7 d. – Ben-Huras (JAV) – 12.10, 18.10; 8 d. – 12.10
2–8 d. – Ben-Huras (3D, JAV) – 15.10, 21 val.
2–4, 7 d. – Karo šunys (JAV) – 18.20, 21.15; 5, 6, 8 d. – 21.15
2–8 d. – Savižudžių būrys (3D, JAV) – 13.30, 21 val.
2, 5–8 d. – Ledynmetis: susidūrimas (JAV) – 13.30; 3, 4 d. – 11.10, 13.30
2, 4, 6 d. – Florence (Prancūzija, D. Britanija) – 20.15 val.
3, 5, 7 d. – Aukštuomenės klubas (JAV) – 20.15

Forum Cinemas Akropolis

2–8 d. – Nakties sergėtojai (Rusija) – 10.30, 14.10, 15.50, 19.20, 20.30 (dubliuotas lietuviškai); Nakties sergėtojai (Rusija) – 13, 17, 18.10, 21.40
Morgan (JAV) – 15.20, 17.30, 19.40, 21.50
2–5, 7, 8 d. – Mechanikas: sugrįžimas (Prancūzija, JAV) – 16, 18.50, 21.10; 6 d. – 16, 18.30, 21.10
2–8 d. – Luiso Drakso devintasis gyvenimas (D. Britanija, Kanada, JAV) – 13.20, 18.30
6 d. – Už laisvę bėgti (Šveicarija, Prancūzija, Belgija) – 19 val.
4 d. – Pito drakonas (3D, JAV) – 11.50
2, 3, 5–8 d. – Žuvytė Dorė (JAV) – 10.50, 13.10, 15.40; 4 d. – 10.50, 11.50, 13.10, 15.40
2–8 d. – Slaptas augintinių gyvenimas (Japonija, JAV) – 10.10, 11.20, 13.40, 14.30
Slaptas augintinių gyvenimas (3D, Japonija, JAV) – 12.15, 16.40
Devyni gyvenimai (Prancūzija, Kinija) – 11.10
2–5, 7, 8 d. – Mirties namai (JAV) – 16.20, 18.40, 20.50; 6 d. – 16.20, 20.50
2–8 d. – Karo šunys (JAV) – 18, 20.40
Ben-Huras (JAV) – 12.45, 18.20
Ben-Huras (3D, JAV) – 15.30
2, 4, 6, 8 d. – Blogos mamos (JAV) – 21 val.
3, 5, 7 d. – Džeisonas Bornas (D. Britanija, Kinija, JAV) – 21 val.
2–8 d. – Savižudžių būrys (3D, JAV) – 21.20

„Devyni gyvenimai"

2–8 d. – Savižudžių būrys (JAV) – 11 val.
3, 4 d. – Ledynmetis: susidūrimas (JAV) – 10.40
2–8 d. – Nerve: drąsos žaidimas (JAV) – 14 val.

Skalvija

2 d. – Pakeliui į amžinybę (Indija, Prancūzija) – 17 val.; 4 d. – 16.15; 6 d. – 18.50; 7 d. – 17 val.; 8 d. – 21 val.
2 d. – Aukštuomenės klubas (JAV) – 20.50; 3 d. – 19 val.; 4 d. – 21 val.; 6 d. – 21.10; 7 d. – 19.10
3 d. – Tonis Erdmanas (Vokietija, Austrija) – 16 val.; 5 d. – 19.40
2 d. – 2 naktys iki ryto (Suomija, Lietuva) – 19.10; 3 d. – 21 val.; 5 d. – 18 val.; 6 d. – 17 val.; 7 d. – 21.10; 8 d. – 17.10
3 d. – Žuvytė Dorė (JAV) – 14 val.
4 d. – DGM: Didysis Gerulis Milžinas (JAV) – 14 val.
4 d. – *Kino klasikos vakaras*. Zabriskie Point (JAV) – 18.30 (seansą pristatys I. Keidošiūtė)
5 d. – *Seansai senjorams*. Florence (D. Britanija) – 15.50
8 d. – kino festivalis „Pirmoji banga". Bausmė (JAV) – 19 val. (filmą pristatys K. Sabolius, filmui akompanuos G. Nakas

Pasaka

2 d. – Trumanas (Ispanija, Argentina) – 13.15; 4 d. – 15.45; 2 d. – Žuvytė Dorė (JAV) – 15.30
2 d. – Genijus (JAV) – 17.30; 3 d. – 12.30; 7 d. – 21.30
2, 8 d. – 2 naktys iki ryto (Lietuva, Suomija) – 19.30; 3, 4, 7 d. – 19.45; 5, 6 d. – 19 val.
2, 3, 6 d. – Florence (Prancūzija, D. Britanija) – 21.15; 4 d. – 18.45; 5 d. – 21 val.; 7 d. – 19 val.; 8 d. – 17.45
2 d. – Nematomas herojus (Prancūzija, Belgija) – 13 val.; 3, 4 d. – 12 val.
2 d. – Aukštuomenės klubas (JAV) – 14.45; 3 d. – 17.45; 4 d. – 13.45
2, 3 d. – Kriaušių pyragėliai su levandomis (Prancūzija) – 16.45; 4 d. – 12.30, 18 val.; 5, 6 d. – 19.15; 7 d. – 17.15; 8 d. – 17.30
2 d. – Pakeliui į amžinybę (Indija, Prancūzija) – 18.45; 3 d. – 21.30; 4 d. – 16.30; 5, 8 d. – 21.15; 7 d. – 19.15
2 d. – Mažylis Nikolia (Prancūzija) – 13.30
2 d. – Prancūziška porelė (Prancūzija) – 15.15; 3 d. – 18 val.; 4 d. – 21.15; 6 d. – 19.30
2 d. – Mažylio Nikolia atostogos (Prancūzija) – 17.15; 2 d. – (Ne)Tikros prancūziškos vestuvės (Prancūzija) – 19.15; 3 d. – 20 val.; 4 d. – 19 val.; 7 d. – 17 val.; 8 d. – 19.45
2 d. – Aukšta klasė (D. Britanija) – 21.30
3 d. – DGM: Didysis Gerulis Milžinas (D. Britanija, Kanada, JAV) – 14.30
3 d. – Pusryčiai pas Tifanį (JAV) – 19 val.
3 d. – Ma Ma (Ispanija, Prancūzija) – 12.15
3 d. – Tonis Erdmanas (Vokietija, Austrija) – 14.45; 4 d. – 21 val.; 5, 6 d. – 20.45; 8 d. – 15, 20.45; 3 d. – Bambeklis (Suomija) – 13.45; 4 d. – 12.15
3 d. – Kaip žydėjimas vyšnios (Japonija, Prancūzija, Vokietija) – 15.45; 4 d. – 14.15; 5 d. – 18.45
3 d. – Viena nepatogi akimirka (Prancūzija) – 22 val.; 8 d. – 21.45; 4 d. – Modelis (Danija, Švedija, Lenkija) – 21.30; 7 d. – 21.45
4 d. – Ledynmetis: susidūrimas (JAV) – 14.30
4 d. – Amy (D. Britanija, JAV) – 16.30; 7 d. – 21.15
6 d. – Naujausias testamentas (Belgija, Prancūzija, Liuksemburgas) – 21.30
7 d. – Sunkūs laikai (ciklas „Ispaniškai") – 17.30
8 d. – Vėjų kryžkelėje (Estija) – 18.30
8 d. – Jaunystė (Italija, Prancūzija, Šveicarija, D. Britanija) – 15.30

Ozo kino salė

2, 8 d. – 2 naktys iki ryto (Lietuva, Suomija) – 18 val.; 3 d. – 16.40; 6 d. – 18.30
2 d. – Kriaušių pyragėliai su levandomis (Prancūzija) – 19.30; 3 d. – 15 val.; 7 d. – 19.30
3 d. – Padangių akis (D. Britanija) – 18.20
3 d. – Ramybė mūsų sapnuose (rež. Š. Bartas) – 20.10
6 d. – Sugar Man (Švedija, D. Britanija) – 17 val.
7 d. – Meistras ir Tatjana (rež. G. Žickytė) – 18 val.

Kaunas

Forum Cinemas

2, 3 d. – Nakties sergėtojai (Rusija) – 11.20, 13.40, 16, 18.20, 20.40, 23 val.; 4 d. – 10.10, 13.40, 16, 18.20, 20.40; 5–8 d. – 11.20, 13.40, 16, 18.20, 20.40
2, 3 d. – Mechanikas: sugrįžimas (Prancūzija, JAV) – 15.15, 17.15, 19, 21.20, 23.40; 4–8 d. – 15.15, 17.15, 19, 21.20
2, 3 d. – Morgan (JAV) – 13.05, 17.30, 19.40, 21.45, 23.50; 4–8 d. – 13.05, 17.30, 19.40, 21.45
2, 3 d. – Luiso Drakso devintasis gyvenimas (D. Britanija, Kanada, JAV) – 15.30, 18.40, 21.10, 23.45; 4–8 d. – 15.30, 18.40, 21.10
6 d. – Už laisvę bėgti (Šveicarija, Prancūzija, Belgija) – 19 val.
4 d. – Pito drakonas (3D, JAV) – 12.15
8 d. – „Nick Cave & The Bad Seeds" – 19 val.; „One more time with feeling" – 19.20
8 d. – R. Wagnerio „Tristanas ir Izolda". Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19 val.
2–8 d. – Slaptas augintinių gyvenimas (Japonija, JAV) – 10.20, 11, 14.40
Slaptas augintinių gyvenimas (3D, Japonija, JAV) – 12.30, 16.50
2, 4–8 d. – Žuvytė Dorė (JAV) – 10.50, 14.30; 3 d. – 10.10, 10.50, 14.30; 2–8 d. – Žuvytė Dorė (3D, JAV) – 12.20, 17 val.; 2–7 d. – Karo šunys (JAV) – 13.10, 19.15, 21.50; 8 d. – 13.10, 21.50; 2, 3 d. – Mirties namai (JAV) – 19.30, 21.35, 23.35; 4–8 d. – 19.30, 21.35
2–5, 7, 8 d. – Ben-Huras (3D, JAV) – 12.45, 18.10; 6, 8 d. – 12.45
2–8 d. – Savižudžių būrys (JAV) – 10.30, 15.45, 21 val.; Devyni gyvenimai (Prancūzija, Kinija) – 13 val.; Ledynmetis: susidūrimas (JAV) – 10.40, 15 val.
2, 3 d. – Išvarymas 2 (JAV, Kanada) – 23.30

Redaktorė – Agnė Narušytė (**dailė**)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė
Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras, šokis** – Milda Brukštutė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | **Stilius** – Rita Markulienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

7md

© „7 meno dienos". Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos",
Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas 7md@takas.lt.
ISSN 1392-6462. 3 sp. l. Tiražas 900 egz.
Spausdino UAB „Valdo leidykla", Gedimino g. 34, Ukmergė

Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas

Lietuvos kultūros taryba